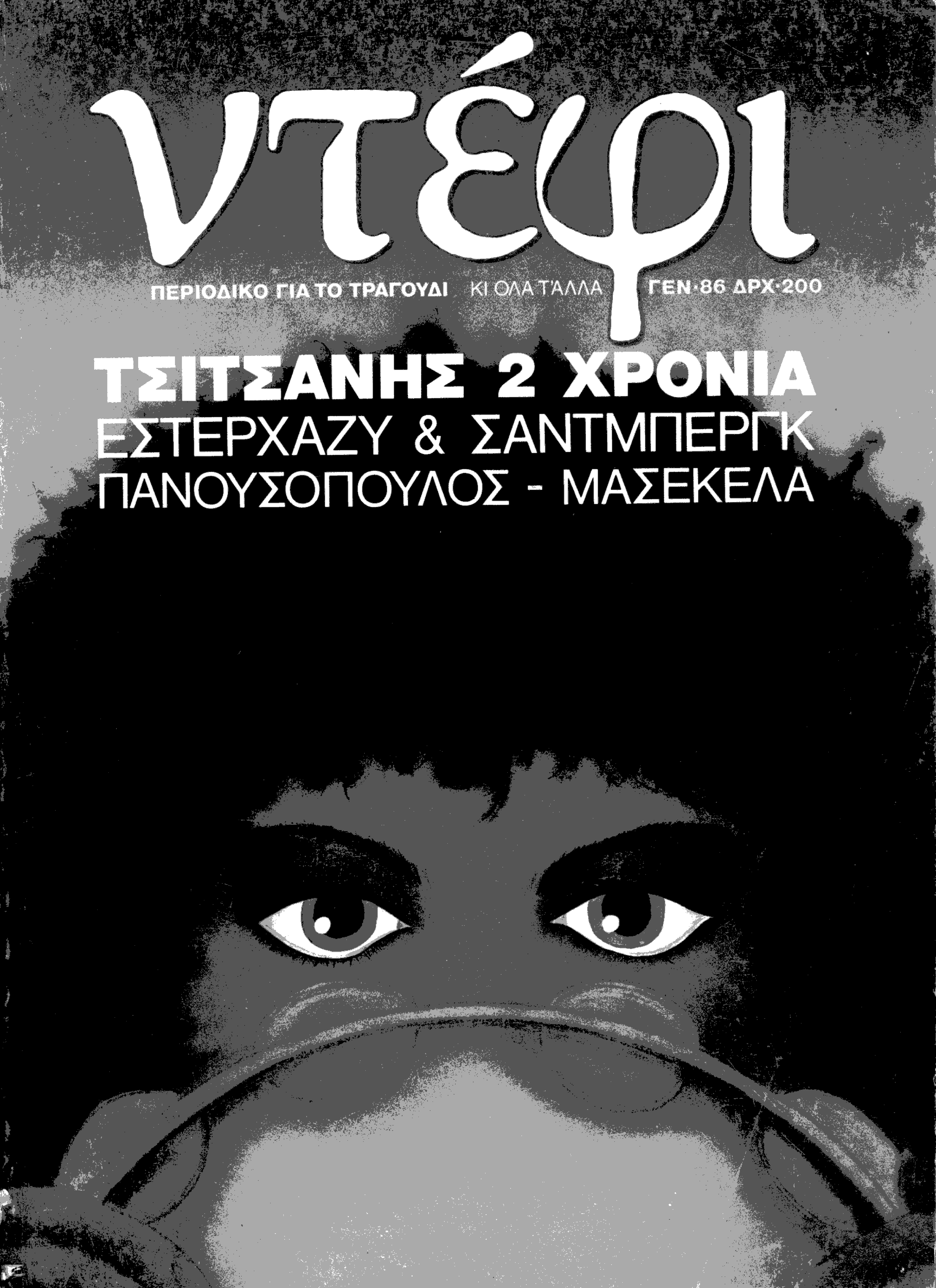

ΝΤΕΦΙ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΓΙΑ ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΚΙ ΟΛΑ ΤΑΛΛΑ ΓΕΝ·86 ΔΡΧ·200

ΤΣΙΤΣΑΝΗΣ 2 ΧΡΟΝΙΑ
ΕΣΤΕΡΧΑΖΥ & ΣΑΝΤΜΠΕΡΓΚ
ΠΑΝΟΥΣΟΠΟΥΛΟΣ - ΜΑΣΕΚΕΛΑ

ΤΟ ΝΤΕΦΙ ΠΑΡΟΥΣΙΑΖΕΙ

Το ΝΤΕΦΙ δεν είναι μόνο μια έκφραση απόψεων πάνω στη ΜΟΥΣΙΚΗ και το ΤΡΑΓΟΥΔΙ. Φιλοδοξεί ν' ΑΓΚΑΛΙΑΣΕΙ ΟΛΟΥΣ ΤΟΥΣ ΧΩΡΟΥΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ. Σ' αυτά τα πλαίσια σας ΠΑΡΟΥΣΙΑΖΕΙ και ΤΙΣ ΠΡΩΤΕΣ ΤΟΥ ΕΚΔΟΣΕΙΣ:

ΚΩΣΤΑ ΒΙΡΒΟΥ ΜΙΑ ΖΩΗ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

Αυτοβιογραφία

«...Θεωρώ το βιβλίο αυτό το σπουδαιότερο ίσως — μαζί με την «Αυτοβιογραφία» του Μ. Βαμβακάρη — απ' όσα γράφτηκαν τα τελευταία χρόνια για το ρεμπέτικο και το λαϊκό τραγούδι και ελπίζω ότι το ψύχραιμο και διεισδυτικό βλέμμα του Βίρβου θα βοηθήσει όλους μας να δούμε πιο καθαρά μερικές πρόσφατες στιγμές της πολιτιστικής μας ιστορίας...»

Γιώργος Κοντογιάννης
Δημοσιογράφος

«...Πολλοί, αρκετές φορές απέστρεψαν το βλέμμα από το λαϊκό τραγούδι. Ίσως γιατί είναι πιο εύκολο να ασκήσεις κριτική, από το να γράψεις λόγια λιτά και όμορφα που να μπορεί να τα αφομοιώσει ο λαός, να τα κάνει δικά του, συντρόφους στον πόνο του και στη χαρά του, στις ασήμαντα και σημαντικά δύσκολες στιγμές του. Και αυτό το κατόρθωσε ο Κώστας Βίρβος. Δεν αρκείται στο βάθος που στήνεται στους ποιητές. Μοναδικά περιδιαβαίνει αντάμα με το λαό. Χαίρεται, κλαίει μαζί του, σιγοψιθυρίζει λόγια γλυκά, πικρά, ωραία λόγια, τις ώρες τις καθημερινές και τις ξέχωρες...»

Απόστολος Καλδάρης
Μουσικοσυνθέτης

«... Όπως είναι δηλαδή, τα ποιήματα των κοπηλατών στην αρχαία εποχή προς τους συγγενείς τους. Καιρός να μελετήσουμε την ποίηση του Βίρβου. Έτσι κι αλλιώς, το ακριβό του ταλέντο που δεν έφυγε, δεν έγινε μετέωρο, είναι εδώ αστείρευτη πηγή και πολύτιμη ευαισθησία, που η ροή της ζωής την δέχεται απλά και ήσυχα, όπως μια οικογένεια κάθεται στο τραπέζι να φάει, να πιει, να τραγουδήσει και να κουβεντιάσει τα προβλήματα του κόσμου...»

Γιάννης Μαρκόπουλος
Μουσικοσυνθέτης

ΤΟ ΚΑΛΟ ΤΕΤΡΑΔΙΟ ΤΟΥ ΦΑΝΤΑΡΟΥ ΓΙΩΡΓΗ ΕΞΑΡΧΟΥ

Ξέρω, δεν μπορείς να πιάσεις την ανάσα του φαντάρου. Κολλάει σαν χάρτινη σημαία στ' «αγκάθια» του συρματοπλέγματος των στρατοπέδων. Κι ύστερα η βροχή των δακρύων μουλιάζει το χαρτί κι ο έξω κόσμος αποκτά τη μαγεία παραμυθιών. Κι όλη αυτή η ιστορία και αγωνία, πνίγεται στο λιμάνι της αναμονής. Στο ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΟ!...

Το βιβλίο χωρίζεται σε 4 ενότητες:) Στιχάκια που μιλούν για τη ζωή του φαντάρου στο στρατόπεδο, β) Στιχάκια που...ψάχνουν να βρουν τρόπο επικοινωνίας με τον έξω κόσμο (γονείς, φίλοι, αδέρφια, γκόμενα, αγαπητικά), γ) Αθυροστομίες φαντάρων, δ) Κραυγές πίσω απ' τα συρματοπλέγματα. Η καλή συγκομιδή μας... ατέλειωτης θητείας!

ΤΩΡΑ ΑΠΟ ΤΟ ΝΤΕΦΙ ΚΑΙ ΒΙΒΛΙΑ
ΔΙΑΒΑΖΟΝΤΑΙ ΜΕ ΚΕΦΙ - ΚΡΥΒΟΥΝ ΜΑΓΕΙΑ
ΒΡΙΣΚΟΝΤΑΙ Σ' ΟΛΑ ΤΑ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ
ΓΙΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΓΕΛΙΕΣ ΤΗΛ.: 3629.569

ΚΩΣΤΑΣ ΒΙΡΒΟΣ
ΜΙΑ ΖΩΗ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ
αυτοβιογραφία

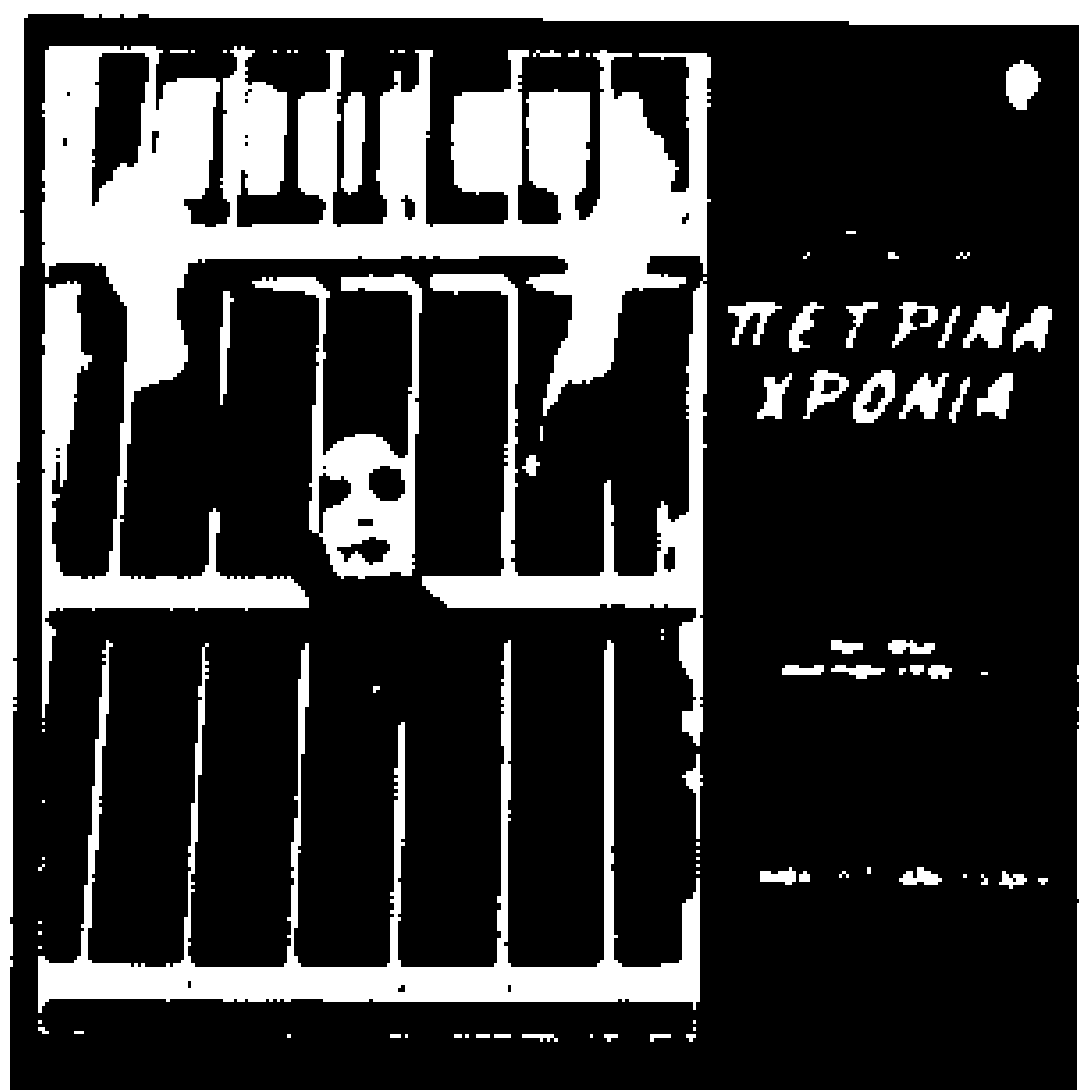
ΝΤέφι

ΔΙΣΚΟΙ - LYRA - ΤΑΙΝΙΕΣ

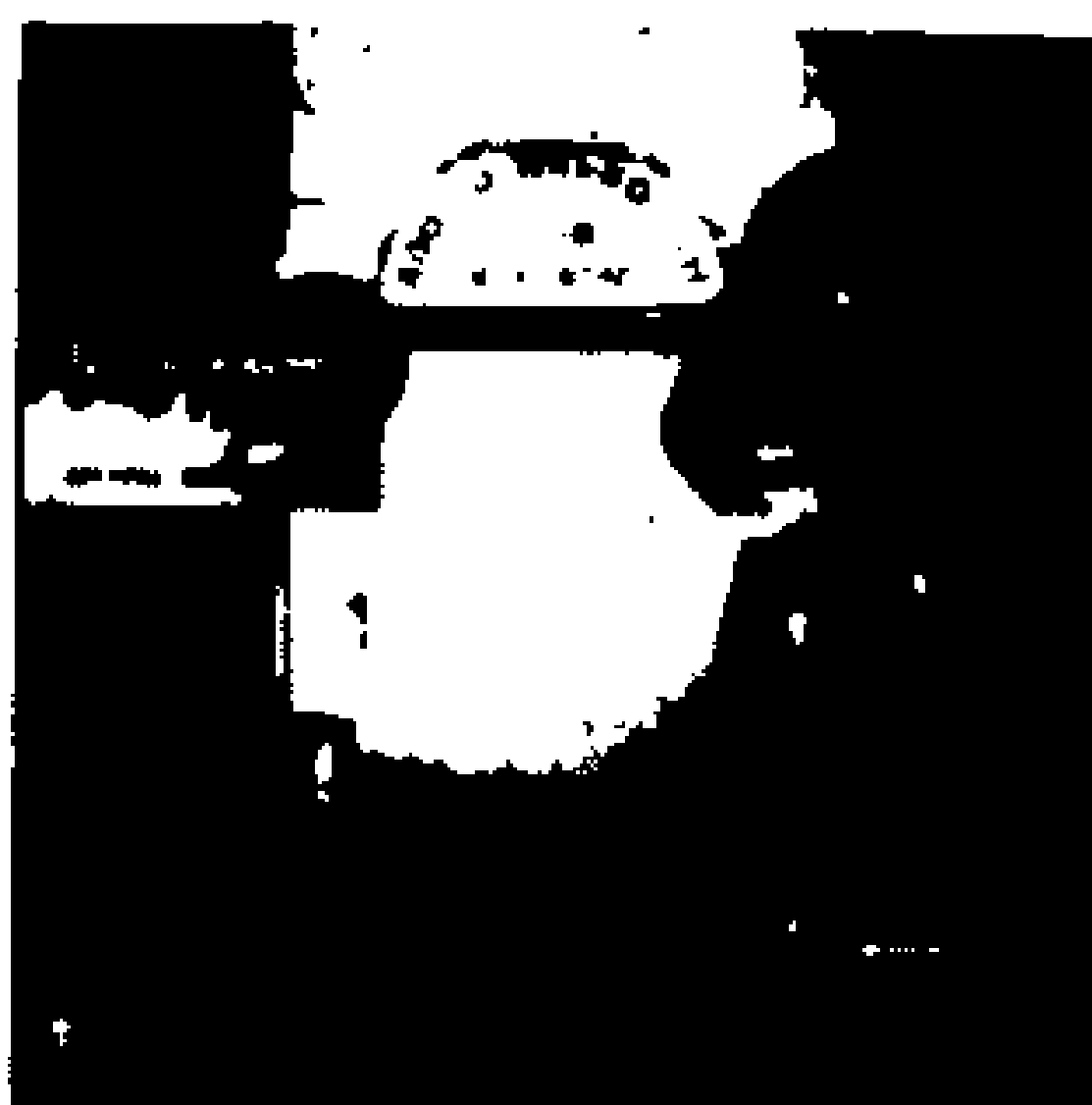
ΟΙ ΕΠΙΤΥΧΙΕΣ ΤΗΣ ΧΡΟΝΙΑΣ

Σ. ΣΠΑΝΟΥΔΑΚΗΣ

Πέτρινα χρόνια

ΧΕΙΜΕΡΙΝΟΙ
ΚΟΛΥΜΒΗΤΕΣ

Από τό πάρκο στη
Μυροβόλο

Β. ΜΠΟΥΝΤΟΥΝΗΣ

Πές τό μέ μία κιθάρα

ΔΥΝΑΜΕΙΣ ΤΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ

Δυνάμεις του Αιγαίου

Χάδια και χαστούκια

ΓΛΥΚΕΡΙΑ

Τραγούδι αισθηματικό

ΗΛΙΑΣ ΑΝΔΡΙΟΠΟΥΛΟΣ

Οί ξένες πόρτες

Τσικαμπούμ

Η ΓΛΥΚΕΡΙΑ
ΣΤΟ ΛΥΚΑ

Νύχτες μαγικές
'ονειρεμ

ΓΙΑΝΝΗΣ ΓΙΟ

Φόρα παρ'όλη την ώρα

ΑΦΡΟΔΙΤΗ Μ

Νυχτερινή έρωτα

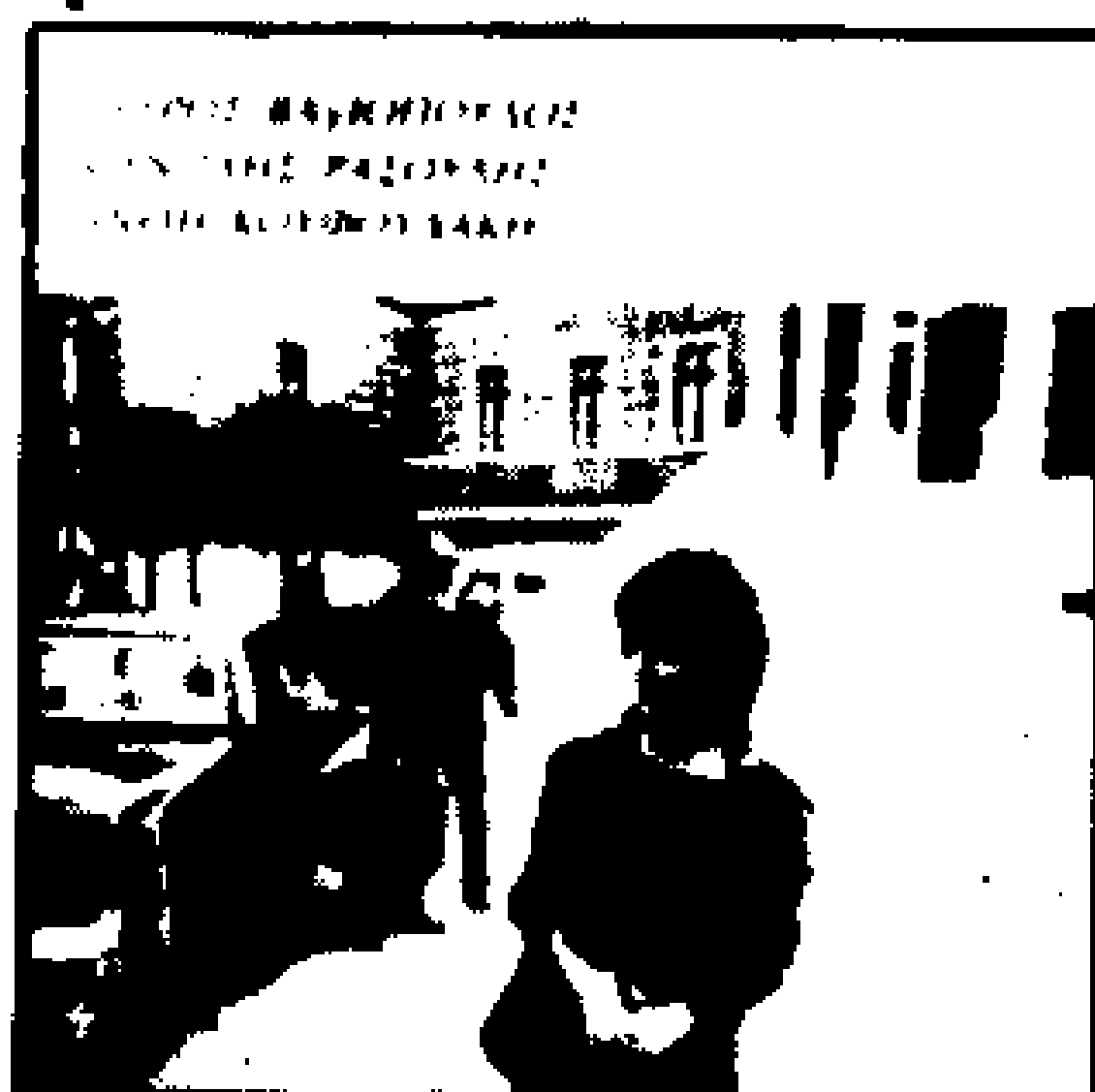
ΝΑΝΤΙΑ ΚΑΡΑ

Θυμήσου έρωτα

ΝΕΟ ΛΑΪΚΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

Π. ΒΑΓΙΟΠΟΥΛΟΣ
ΜΑΝΩΛΗΣ ΡΑΣΟΥΛΗΣ

Εσύ κι' αν γίνεις
ύπουργός έγω θα
σ' αγαπάω

ΣΤΑΥΡΟΣ ΛΟΓΑΡΙΔΗΣ

Μέ τά φεγγάρια χάνομαι

Κ. ΑΝΤΩΝΟΠΟΥΛΟΣ

Σέ στρατόπεδα
και πλοία

ΝΕΟ
ΛΑΙΚΟ
ΤΡΑΓΟΥΔΙ

Ακούστε

ΠΙΤΣΑ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

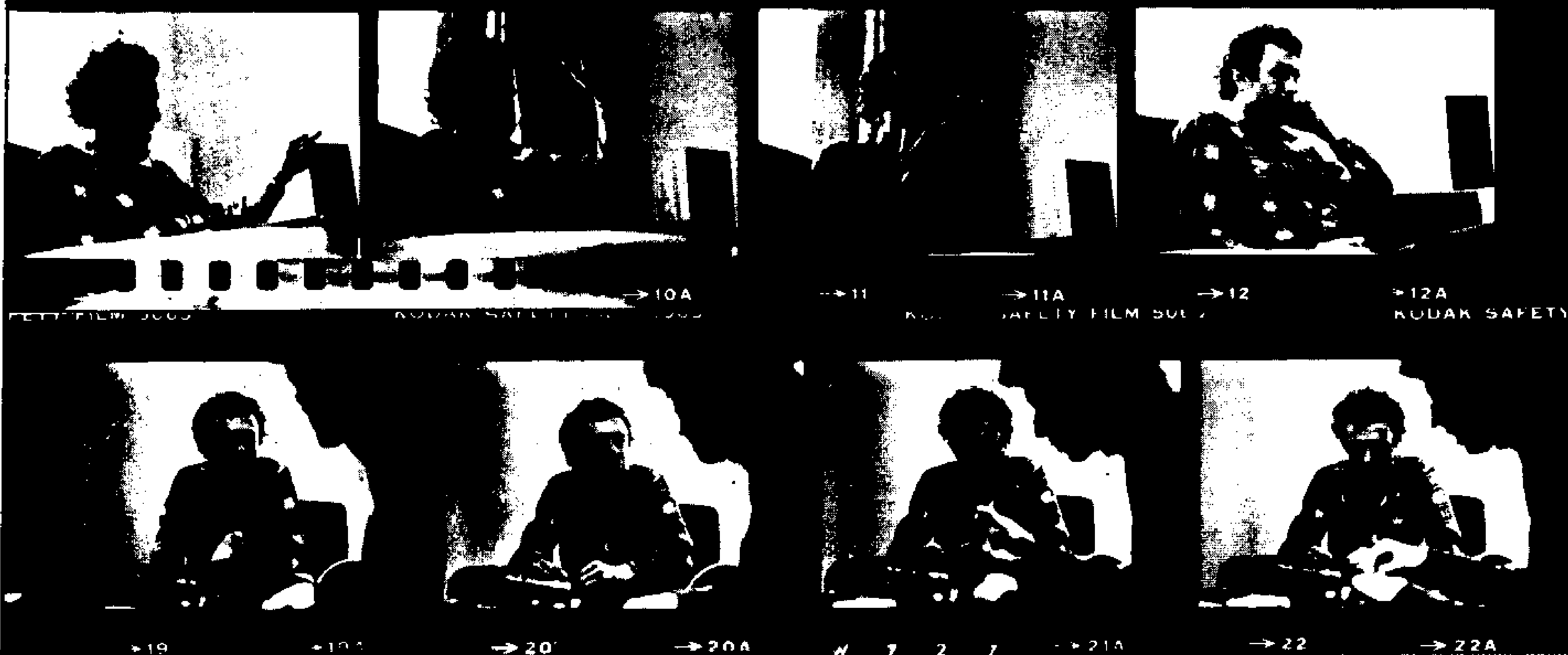
οι δρόμοι της αγάπης

*τα ερωτικά τραγούδια
σου σήμερα!*

νέος δίσκος και κασέτα

ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΑΝΟΥΣΟΠΟΥΛΟΣ ΠΡΩΤΗ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ

Θα έπρεπε να είχα συναντήσει το Γιώργο Πανουσόπουλο πριν από πέντε ή δέκα χρόνια, τότε που είδα τη φωτογραφία της Ευρυδικής του Νικολαΐδη στο φεστιβάλ Θεσσαλονίκης του 75 ή αμέσως μετά την προβολή της πρώτης ταινίας που σκηνοθέτησε, του «Ταξιδιού του μέλιτος», γύρω στα 1979. Μόνο που η δεκαετία του 70 κύλησε, για όλους όσους ενδιαφέροντουσαν για τον ελληνικό κινηματογράφο, σε μια παράξενη κατάσταση συνειδητής απομόνωσης. Μιλάγαμε ο ένας στον άλλο μόνο στο φεστιβάλ, πάντα επιθετικά ή αμυντικά, ποτέ με εμπιστοσύνη. Οι αιτίες ήταν πάρα πολλές: μια ζαφνική αίσθηση ότι η δύσκολη εφηβεία του νέου ελληνικού κινηματογράφου γινόταν ακόμα δυσκολότερη από τις ξένες χρηματοδοτήσεις (την περίφημη υπόθεση Φορντ) και τα ψυχοφθόρα λεφτά των βραβείων, μια ιδεολογική σκληρυνση των πάντων που τελικά ωφελούσε μόνο τους συνδικαλιστές και μερικές εφημερίδες, ένας ασύλληπτος κατακερματισμός των δυνάμεων που δούλευε αργά αλλά σταθερά για λογαριασμό δύο επαγγελματικών τάξεων, των τεχνικών και των δημοσιογράφων. Χαμένοι βγήκαν οι δύο βασικοί πόλοι του νέου ελληνικού κινηματογράφου, οι σκηνοθέτες και οι κριτικοί, που συμπεριφέροντουσαν σαν επαγγελματίες ενώ μέσα τους έβραζε ακόμα μια ψυχολογία ερασιτέχνη, που έμοιαζε πάρα πολύ με παιδιά που παίζουν τους μεγάλους.

Να γιατί δεν είχα συναντήσει μέχρι τώρα το Γιώργο Πανουσόπουλο, ενώ ήξερα ότι είχε γυρίσει τα πάντα, από την πρώτη μικρού μήκους του Βούλγαρη (τον Κλέφτη) μέχρι το Βαρθολομαίο του Μανουσάκη, περνώντας από το Μέχρι το πλοίο του Δαμιανού και το Κιέριον του Δήμου Θεού. Άλλωστε αυτό συνέβαινε και με μια σειρά κινηματογραφιστές, ακόμα και μ' αυτούς που τυπικά γνωρίζομαστε, από τον Παπαστάθη μέχρι το Βεργίτη, καθώς και με τους περισσότερους νέους κριτικούς, από το Τζιωτζιό μέχρι των Παναγιωτάτο. Μπορώ σήμερα να υπογράψω με το δεξί μου χέρι ότι η Αναπαράσταση του Αγγελόπουλου με ξύπνησε και η Ευδοκία του Δαμι-

ανού μου έδωσε να καταλάβω ότι έχει σημασία να βλέπεις απογειωμένους στην οθόνη τους ανθρώπους που συνήθως δεν προσέχεις γύρω σου, οι Απέναντι του Γιώργου Πανουσόπουλου με συμφιλίωσαν ξανά με τον ελληνικό κινηματογράφο, δέκα χρόνια αργότερα. Ωστόσο, είχα εκτιμήσει την αξία του Πανουσόπουλου σε ανύποπτο χρόνο ή μάλλον σε ανύποπτο είδος ταινίας, σ' ένα διαφημιστικό που έκανε για τα κρασιά Cellar (ο ίδιος μου είπε ότι βραβεύτηκε στο αντίστοιχο φεστιβάλ των Καννών). Όσο κι αν ντρεπόμουνα γιατί μου άρεσε αυτό το φιλμάκι ανακάλυπτα συνεχώς (θα πρέπει να το έχω δει τουλάχιστον είκοσι φορές) ότι η ματιά του Πανουσόπουλου, συνδυάζει δύο πράγματα: ένα ρεαλισμό που να μπαίνει σε ενδιαφέρουσες περιπέτειες —δηλαδή κάτι το συγκεκριμένο που ζαφνικά αιωρείται, μετεωρίζεται— και μια αγάπη για τους ανθρώπους που συνεχώς «πετάγονται» σε πρώτο πλάνο. Οι Απέναντι ήταν αυτό ακριβώς, όπως και η πρόσφατη φωτογραφία στον Ξαφνικό Έρωτα του Τσεμπερόπουλου.

Κάτι συμβαίνει στον ελληνικό κινηματογράφο: αυτό είναι το θέμα της συζήτησης που ακολουθεί και η οποία ξεκίνησε «μαχητικά» να ερευνηθεί τη νέα κατάσταση που διαμορφώνεται στα κινηματογραφικά πράγματα για να καταλήξει σε μια προσωπική κουβέντα για ταινίες και ανθρώπους, για στάσεις ζωής και αισθήματα, για τη ζωή και τον κινηματογράφο. Να λοιπόν πως συνάντησα τον Γιώργο Πανουσόπουλο, πως βρεθήκαμε όλοι με καθυστέρηση δέκα χρόνων, χωρίς ακόμα να το πολυπιστεύουμε.

Χρήστος Βακαλόπουλος

ΚΡΙΣΗ ΕΜΠΙΣΤΟΣΥΝΗΣ

ΝΤΕΦΙ: Νομίζεις ότι υπάρχει «κρίση εμπιστοσύνης» στις ελληνικές ταινίες από τη μεριά του κοινού;

ΠΑΝΟΥΣΟΠΟΥΛΟΣ: Αυτό είναι ένα θέμα πολύ γενικότε-

ρο. Την ίδια ερώτηση μπορεί να την κάνεις για τη λογοτεχνία, αλλά και για τη μόδα. Εμείς εδώ προτείνουμε έναν βιοτεχνικό κινηματογράφο, γιατί βιομηχανία δεν μπορεί να υπάρξει. Η διαφορά τώρα βιοτεχνίας και βιομηχανίας είναι ότι τα προϊόντα της πρώτης φέρνουν έντονα τα προσωπικά στοιχεία. Εγώ λοιπόν θα ρώταγα: ποια εμπιστοσύνη υπάρχει στην ελληνική βιοτεχνία;

ΝΤΕΦΙ: *Ελάχιστη.*

ΠΑΝΟΥΣΟΠΟΥΛΟΣ: Θα έλεγα λοιπόν ότι ο κινηματογράφος είναι ακραίο παράδειγμα μιας γενικότερης κατάστασης. Όταν οι Έλληνες ακούνε τη λέξη κινηματογράφος σκέφτονται πάντα ένα γουέστερν. Σινεμά σημαίνει ξένο προϊόν.

ΝΤΕΦΙ: *Για σένα που κάνεις ταινίες τι σημαίνει αυτό;*

ΠΑΝΟΥΣΟΠΟΥΛΟΣ: Μου βάζει ένα υπαρξιακό πρόβλημα... Αναπαράγουμε ένα ξένο μοντέλο; Ή θα αποφασίσουμε κάποτε να κάνουμε ελληνικό κινηματογράφο; Αυτό είναι όλο το ζήτημα. Τώρα τίθεται το ερώτημα πολύ καθαρά για να κάνουμε πως δεν το βλέπουμε. Την εποχή του Φίνου πάλι έμπαινε το ερώτημα, μόνο που με το σταρ σύστημα ακολουθήθηκε ένα μοντέλο βιομηχανικό. Τώρα πρέπει να αποφασίσουμε αν θα μιμηθούμε την ξένη παραγωγή ή αν θα κάνουμε κάτι δικό μας. Αυτό ήδη έχει πάρει το δρόμο του. Όπως λέγαμε πριν ακόμη κι αν κάποιος προσπαθεί να μιμηθεί μια ξένη ταινία, τελικά δεν τα καταφέρνει.

ΝΤΕΦΙ: *Διαπιστώνουμε όμως ότι το κοινό προτιμάει μερικές ελληνικές ταινίες που του θυμίζουν ξένα μοντέλλα.*

ΠΑΝΟΥΣΟΠΟΥΛΟΣ: Συμβαίνουν όμως παράξενα πράγματα. Έχει δεχτεί ο Έλληνας θεατής να συμβαίνουν πράγματα στην οθόνη που αν τα δει να συμβαίνουν με Έλληνες ηθοποιούς ποτέ δε θα τα δεχτεί. Δε μπορείς να κάνεις εδώ ταινία το *Σχιζοφρενή δολοφόνο με το πριόνι*. Τα δέχονται όμως στις ξένες ταινίες γιατί τα τελευταία πενήντα χρόνια οι Έλληνες θεατές έχουν μάθει να βλέπουν τετρακόσιες ταινίες το χρόνο ξένης παραγωγής.

ΕΙΣΙΤΗΡΙΑ ΚΑΙ ΜΟΝΑΞΙΑ

ΠΑΝΟΥΣΟΠΟΥΛΟΣ: Η Ελλάδα είναι η τελευταία χώρα της Ευρώπης, που οι ντόπιες ταινίες συναγωνίζονται τις ξένες σε εισιτήρια, πολλές φορές κάνουν και περισσότερα απ' αυτές. Πώς εξηγείται αυτό;

Στη Γαλλία φέτος ο Μπελμοντό πήγε άπατος, τον έφαγε το Ράμπο, ενώ παλιότερα είτε έβγαине ο Μπελμοντό είτε ο Αλαίν Ντελόν είτε ο Ζαν Γκαμπέν, οι γαλλικές ταινίες ήταν οι πρώτες ταινίες. Το ίδιο πάει να γίνει τώρα και στην Ιταλία.

Στις χώρες που λειτουργούν οι νόμοι της αγοράς οι αμερικάνικες ταινίες των 20, 40 και 50 εκατομμυρίων δολλαρίων κερδίζουν όλη την αγορά, γιατί οι καταναλωτές πληρώνουν με μεγαλύτερη προθυμία εισιτήριο για μια ακριβή αμερικάνικη παραγωγή.

Εδώ όμως οι ελληνικές ταινίες με κόστος 100-150 φορές χαμηλότερο παίζονται στα σινεμά με το ίδιο εισιτήριο και κατά κανόνα κάθε χρόνο είναι οι πιο πετυχημένες. Βέβαια αυτές είναι 4-5 και οι ξένες 100, αλλά αυτό είναι φυσικό γιατί εδώ η παραγωγή είναι 30 ταινίες το χρόνο, ενώ έξω είναι χιλιάδες.

Δηλαδή σύμφωνα με τα καταναλωτικά πρότυπα, το

ελληνικό κοινό καταναλώνει με λάθος τρόπο, καταργεί τους νόμους της αγοράς. Δεν μπορεί, ας πούμε ο Κόππολα να χέει το Μάρλον Μπράντο και τον Τζακ Νίκολσον και εγώ να χέω το Ρέτσο και να κοστίζουμε το ίδιο σε σένα που θα πας να μας δεις και συ να προτιμάς την ελληνική ταινία! Βγαίνει ο Περράκης με κόστος 26 εκατομ. και επί τρεις εβδομάδες τα σινεμά είναι κλειστά με Περράκη. Θάχουν και οι κομπιούτερς στην Αμερική προσπαθώντας να εξηγήσουν το φαινόμενο. Πώς τους παίρνει ο Περράκης τα εισιτήρια μέσα απ' τα χέρια τους, με τα δισεκατομμύρια που ξοδεύουν.

Αυτό είναι ένα σημάδι ότι το κοινό είναι καλύτερο απ' ό,τι νομίζουμε. Δεν έχει ακόμη υποκύψει στο μάρκετινγκ.

Μ' όλα αυτά δεν λέω ότι οι ταινίες που κάνουμε είναι αυτές που θάπρεπε να είναι. Προκύπτει όμως μια υποχρέωση να αποκτήσουμε επαφή με αυτό το κοινό. Όχι μιμούμενοι το ξένο σινεμά, γιατί τότε δεν υπάρχει λόγος να κάνεις σινεμά, αφού το δικό τους οι ξένοι το κάνουν και μάλιστα πολύ καλά. Πρέπει να δημιουργήσουμε τη δική μας παράδοση, γιατί αυτή που έχουμε είναι ξενόφερτη. Ο Σακελλάριος, ο Κακογιάννης με τη Στέλλα τόχουν κάνει ήδη, αλλά 5-10 ταινίες δεν φτάνουν.

Ξαναπέφτει τώρα στη δική μας εποχή το βάρος για μια ελληνική παράδοση στον κινηματογράφο. Πρέπει να ξεκολλήσουμε απ' τα πρότυπα που έχουν εισαχθεί, το γαλλικό σινεμά, το αμερικάνικο ή το ρώσικο. Η *Μανία* είναι μια πρόταση για κινηματογράφο ελληνικό. Προσπάθησα να αποφύγω εικόνες που έχουν αναφορές στο ξένο σινεμά ή έχουνε θεσμοποιηθεί στην οθόνη. Ίσως και να αποδειχτεί ότι δεν μπορούμε να το κάνουμε, στην εποχή της δορυφορικής τηλεόρασης.

Η ελληνική αγορά δεν αντέχει ταινία με κόστος πάνω από 12 εκατομ. και η πιο φτηνή ταινία σήμερα στοιχίζει 20 εκατομ. και η πιο ακριβή 60-70.

Υπάρχουν βέβαια γιατρείες, όπως η επιστροφή του φόρου δημοσίων θεαμάτων στις ελληνικές ταινίες. Το θέατρο και το ποδόσφαιρο έχουν από χρόνια απαλλαγεί από το φόρο αν και δεν αντιμετωπίζουν ξένο ανταγωνισμό όπως το ελληνικό σινεμά. Δεν παίζουν εδώ ξένες ομάδες, ούτε ο Λώρενς Ολίβιε και το «Πικόλο Τεάτρο» κάθε μέρα!

Δυστυχώς δεν βλέπω να γίνεται τίποτα που θα έθιγε τα συμφέροντα των αμερικάνικων εταιρειών και των εισαγωγέων ξένων ταινιών. Δηλαδή τί; Θα αφήσουμε να κάνουν ακόμη πιο πολλά εισιτήρια οι ελληνικές ταινίες, να πάρουνε μεγαλύτερο κομμάτι της αγοράς;

Φλομώνουνε την τηλεόραση στις αμερικάνικες σειρές και πλημμυρίζουνε τις αίθουσες με τις ξένες ταινίες. Δεν θα μας αφήσουν να τους χαλάσουμε τη δουλειά (γέλια). Τους είναι πολύ δυσάρεστο να υπάρχει σ' όλη την Ευρώπη μια γωνιά η οποία επιμένει να διατηρεί εγχώριο κινηματογράφο, έστω και σαν πρόθεση.

Πληρώνει η ελληνική ταινία τον ίδιο φόρο με αυτόν που πληρώνει μια ξένη ταινία. Κάνει μια ταινία ο Κόππολα στην Αμερική και μια εγώ στην Αθήνα και πληρώνουμε τον ίδιο φόρο!

ΝΤΕΦΙ: *Υπάρχουν δύο πράγματα, το κράτος που χρηματοδοτεί ταινίες και οι σκηνοθέτες. Ας μιλήσουμε και για τα δύο.*

ΠΑΝΟΥΣΟΠΟΥΛΟΣ: Η ευθύνη που έχουμε πρέπει να πά-

ψει να ορίζεται σε σχέση με τους κριτικούς ή σε σχέση με το κράτος. Θα πρέπει να αναλάβουμε μια ευθύνη απέναντι στο κοινό και στον εαυτό μας. Αυτό είναι που αποκαλώ ωριμότητα.

ΝΤΕΦΙ: Την βλέπεις να έχει σχέση με θέματα ή με αισθητικές;

ΠΑΝΟΥΣΟΠΟΥΛΟΣ: Όχι, έχει σχέση με το πως αντιλαμβανόμαστε τη δουλειά μας, πόσο κουραζόμαστε για αυτήν τη δουλειά. Πιο εύκολα ικανοποιείς έναν κριτικό, γιατί ξέρουμε λίγο ως πολύ τι θέλουν να δουν οι κριτικοί...

ΝΤΕΦΙ: Τα έχουν γράψει άλλωστε.

ΠΑΝΟΥΣΟΠΟΥΛΟΣ: Είναι δεδομένα. Και το Κράτος ξέρουμε πως θα ήταν ικανοποιημένο. Δεν ξέρουμε ακόμα τι θέλουν δύο άλλοι παράγοντες, το κοινό κι ο εαυτός μας. Αυτό θα έπρεπε να γίνει αυτόματα. Ο Σακελλάριος το 51, 52, 53 έκανε ταινίες για τον εαυτό του και το κοινό χωρίς να το πολυσκέφτεται. Το ίδιο και ο Τσιτσάνης, έγραφε για τον εαυτό του και για όλο τον κόσμο, χωρίς να χωρίζει τις ευθύνες.

ΝΤΕΦΙ: Ο Σακελλάριος είχε το θέατρο κι ο Τσιτσάνης είχε τα κέντρα για να βρίσκει επαφή με τον κόσμο.

ΠΑΝΟΥΣΟΠΟΥΛΟΣ: Δεν ήταν διανοούμενοι αυτοί οι άνθρωποι. Ζούσαν τη δουλειά τους μέσα στη ζωή τους. Πρέπει να θαυμάσουμε έναν άνθρωπο που δουλεύει σε σκυλάδικο για παράδειγμα, είναι ασπούδαστος, κι έχει χαρίσει στον κόσμο αριστουργήματα. Αντίθετα εμείς είμαστε διανοούμενοι, δεν έχουμε χαρίσει στον κόσμο κανένα αριστούργημα και μέχρι τώρα δουλεύουμε για τους κριτικούς ή μάλλον για τα ξένα μας πρότυπα. Όταν καθορίσουμε μια άλλη λειτουργία, τότε θα ξέρουμε και τι ζητάμε. Θα μπορέσουμε λοιπόν να γυρίσουμε στο κράτος και να πούμε «θέλουμε αυτά». Όλοι ζητάνε απ' το κράτος πράγματα, αλλά κανείς δε λέει «θέλουμε αυτό» γιατί κανείς δεν ξέρει τι ζητάει. Λέμε για λογοκρισία, ασφαλίσεις, λεφτά, κ.λπ., εμείς όμως σαν άτομα τι ζητάμε μ' αυτές τις ταινίες δεν το λέμε.

Στην Πορτογαλία που πήγα για το γύρισμα του Τσεμπερόπουλου ρώτησα ένα σκηνοθέτη γιατί θέλει να κάνει σινεμά. Μου απάντησε ότι θέλει να διδάξει τον πορτογαλικό λαό. Τον ρώτησα λοιπόν αν ήξερε έστω και ένα πράγμα το οποίο θα μπορούσε να διδάξει σ' αυτόν το λαό. Μου λέει «τι εννοείς;» Του λέω: «αν κάνεις μια ταινία για τη μοναξιά, μια γυναίκα στο χωριό που έχει χάσει τον άντρα της και τα παιδιά της στον πόλεμο και ζει μόνη της τι θα διδαχτεί απ' αυτήν την ταινία;» Αυτή σίγουρα ξέρει πιο πολλά από σένα, αποκλείεται να της πεις κάτι παραπάνω. Τι να διδάξεις; Μάλλον πρέπει να διδαχτείς εσύ, κάνοντας ταινίες. Όταν μιλάς μόνος σου πολύ καιρό, αυτό δεν απέχει πολύ από το να αρχίσεις να μιλάς μια άλλη γλώσσα. Αυτό το λάθος το έχουμε κάνει εμείς, γιατί μας βρίζει ο κόσμος, μονολογούμε συχνά και ήδη ορισμένοι έχουν αρχίσει να μιλάνε μια άλλη γλώσσα. Αυτός ο δρόμος δεν έχει κανένα άνοιγμα, κανένα μέλλον.

ΝΤΕΦΙ: Πως βλέπεις αυτές τις τρεις ταινίες που έκανες, σε σχέση με όλα αυτά που λες;

ΠΑΝΟΥΣΟΠΟΥΛΟΣ: Από ένα μόνο πράγμα αισθάνομαι καλυμμένος: και στις τρεις ταινίες έβαλα πάρα πολύ κόπο.

ΝΤΕΦΙ: Βρήκες σημεία επαφής με τον κόσμο;

ΠΑΝΟΥΣΟΠΟΥΛΟΣ: Αυτό που μπορώ να πω είναι ότι

έμαθα τι ταινίες γύρισα όταν τις είδε ο κόσμος. Με τους Απέναντι αυτό συνέβη πολύ αργά, όταν ζήτησαν να δουν την ταινία οι φυλακισμένες στον Κορυδαλλό. Πήγα στην προβολή που έγινε σε ένα τσαλακωμένο σεντόνι που χρησίμευε για οθόνη, μέσα σε φοβερή φασαρία, δηλαδή σε συνθήκες στις οποίες θα έπρεπε να αρρωστήσω κανονικά και εκεί είδα πραγματικά τι ταινία γύρισα. Κι αυτό έγινε σ' αυτήν την προβολή γιατί εκεί υπήρχαν άτομα που δεν είχαν κανέναν είδους υποχρέωση να φερθούν σε μένα ή στην ταινία μ' έναν άλφα τρόπο. Ήταν τζαμπατζούδες, με άφθονο ελεύθερο χρόνο μέσα στη φυλακή και μου έκαναν πολύ εύστοχες και πολύ αυστηρές κριτικές. Αλλά κατάλαβαν την ταινία...

ΝΤΕΦΙ: Μ' αυτούς τους πολλούς μονολόγους του νέου ελληνικού κινηματογράφου δεν έγινε και κάτι θετικό; Δεν ανοίχτηκαν πολλοί δρόμοι;

ΠΑΝΟΥΣΟΠΟΥΛΟΣ: Είχε και τα καλά του... Αντί να μιλάς μόνο με τον παραγωγό σου ή με τον ταμία της αίθουσας και να μη βλέπεις ανθρώπους μπροστά σου αλλά εισιτήρια, καλύτερα βέβαια να μιλάς με τον εαυτό σου. Δεν πρέπει όμως να μιλάς πολύ καιρό με τον εαυτό σου. Έχεις βέβαια πολύ περισσότερες πιθανότητες να καταλήξεις κάπου όταν αρχίζεις να μιλάς με τον εαυτό σου παρά μόνο με ένα παραγωγό, ένα συμβούλιο που σου δίνει λεφτά ή έναν κριτικό.

ΝΤΕΦΙ: Τώρα που το κράτος χρηματοδοτεί ταινίες υπάρχει ο κίνδυνος να χαθούν τα προσωπικά στοιχεία από τον ελληνικό κινηματογράφο;

ΠΑΝΟΥΣΟΠΟΥΛΟΣ: Το κράτος δε μπορεί να αναλάβει ούτε να διαμορφώσει τις ταινίες. Αν δεν υπάρχει ο σκηνοθέτης, κάποιος τρελός που θα φέρει ένα θέμα και θα κινήσει Θεούς και δαίμονες για να το βάλει στην οθόνη, κανένα κράτος και κανένα Κέντρο Κινηματογράφου δεν μπορεί να κάνει αυτή την ταινία πραγματικότητα. Όσα λεφτά, κι αν αποφασίσει να μου δώσει η Μερκούρη, η ταινία μου θα φτάσει στην οθόνη επειδή το θέλω εγώ. Ως τώρα τουλάχιστον, έφτανε μόνο επειδή το ήθελα εγώ. Απλώς το κράτος αναγνωρίζει τώρα τελευταία ότι το σινεμά κάπου το χρειάζεται.

Εγώ, ακόμα δεν έχω καταλάβει που το χρειάζεται. (γέλια).

ΝΤΕΦΙ: Αυτοί εγκρίνουν σενάρια. Με τους συνδικαλιστές στο διοικητικό συμβούλιο του Κέντρου Κινηματογράφου δε δημιουργείται μια παράξενη λογική ισορροπιών που τείνουν στο να βλέπουμε αντί για προσωπικές ταινίες «συνισταμένες» απόψεων διαφόρων συνδικαλιστών;

ΠΑΝΟΥΣΟΠΟΥΛΟΣ: Θεωρητικά στέκει αυτό και είναι δυνατό να γίνει. Όμως στην Ελλάδα υπάρχει τέτοιο αλαλούμ που είναι αδύνατο ποτέ να οργανωθούν μερικά υπουργεία και να κάνουν τέτοιου είδους πολιτική. Να θυμίσω το ανέκδοτο με την κόλαση την ελληνική και την ευρωπαϊκή. Το είχε βάλει ο Περράκης αυτό σ' ένα σενάριο που το έκοψε η προηγούμενη λογοκρισία. Η ευρωπαϊκή κόλαση είναι ένας τεράστιος λάκκος με σκατά όπου κάθεται μέχρι το λαιμό μέσα και μ' ένα τεράστιο κουτάλι σε ταΐζουνε όλη τη μέρα σκατά. Κι η ελληνική κόλαση είναι ακριβώς το ίδιο, μόνο που άλλοτε μένουν από σκατά, άλλοτε χάνονται του κουτάλια... Αποκλείεται να οργανωθούν τα πράγματα, όλα επαφίενται στην Ελλάδα, στα πρόσωπα. Γιαυτό είναι μάταιο να ψάχνουμε την ταυτότητα του ελληνικού κινηματογράφου έξω από έναν κινηματογράφο διαφορετικών προσώπων. Δεν

θα υπάρξει ποτέ μία ταυτότητα.

ΝΤΕΦΙ: Δίνεις μεγάλο βάρος στους σκηνοθέτες, που εμφανίζονται όμως διασπασμένοι...

ΠΑΝΟΥΣΟΠΟΥΛΟΣ: Είναι οι πρώτοι που έχουν την ευθύνη. Έχουμε πιο μεγάλη ευθύνη, εμείς από το Υπουργείο Πολιτισμού, το οποίο στο θέμα του κινηματογράφου, δεν έχει ιδέα. Αν κάποιος διαμορφώσει ένα όραμα για τον κινηματογράφο των επόμενων δέκα-είκοσι χρόνων αυτός θα είναι σίγουρα οι έλληνες σκηνοθέτες. Το κράτος μέχρι χτες ήταν απύθνητο, δεν έχει εμπειρία καν αυτών των πραγμάτων.

ΝΤΕΦΙ: Τα οράματα είναι συνήθως συλλογικά... Ο νεορεαλισμός είναι κάτι συλλογικό, ο νέος γερμανικός κινηματογράφος βασίστηκε στην αλληλεγγύη των σκηνοθετών.

ΠΑΝΟΥΣΟΠΟΥΛΟΣ: Το δικό μας το όραμα δε μπορεί να είναι τόσο συγκεκριμένο, δε μπορούμε να προτείνουμε ένα μοντέλλο κινηματογράφου. Το ζητούμενο αυτή τη στιγμή είναι να αποκτήσουμε συνείδηση της ταυτότητάς μας, μια εμπιστοσύνη στον εαυτό μας και στον κόσμο, να μην πιστεύουμε δηλαδή ότι είναι και τόσο μακρινή η στιγμή που ο ελληνικός κινηματογράφος θα βγει από τα σύνορα. Αυτό πρέπει να το αποφασίσουμε, ο κάθε δημιουργός πρέπει να το αντιμετωπίσει σαν προσωπική του υπόθεση.

Ο ανταγωνισμός άλλωστε με το ξένο προϊόν είναι ιδιαίτερα σκληρός. Η τάση που υπάρχει από τους εμπόρους είναι η εξαφάνιση κάθε εγχώριου προϊόντος. Αν μπορούσαν θα μας έβαζαν να κάνουμε διάφορα μπεστ σέλλερς. Η δράση του ιδρύματος Φορντ, η χρηματοδότηση ταινιών στη δικτατορία ήταν μια καθαρή επέμβαση. Η πλύση εγκεφάλου που γίνεται σε σχέση με τα ξένα προϊόντα μας έχει μπλέξει, πρέπει να απαλλαγούμε απ' αυτήν το γρηγορότερο δυνατό. Η πιο ξένη τέχνη είναι στην Ελλάδα ο κινηματογράφος. Πρέπει κάτι να γίνει γρήγορα, αλλιώς όλα τα εκατομμύρια της κυρίας Μερκούρη θα πάνε χαμένα. Έχω δει τουλάχιστον είκοσι φορές τους τελευταίους πέντε μήνες τη φωτογραφία κάποιας στάρλετ του Τζαίμς Μποντ στις εφημερίδες. Δηλαδή, πιο πολύ μπήκε απ' τη Λαμπέτη αυτή η γυναίκα στον Τύπο. Όταν έπαθε καρκίνο ο Χένρυ Φόντα κόντευε να κλαίει όλη η Ελλάδα. Πιο πολύ κλαίγανε για τον Χένρυ Φόντα παρά για κάποιο συγγενή τους. Γιατί; Γιατί έβγαίνε η ταινία Χρυσή Λίμνη και έπρεπε να οικονομήσουνε κάποιοι εισαγωγείς.

Πανουσόπουλος - Βάντσι - Ρέτσος.

Οι Άνεμοι του Πολέμου, αυτό το σήριαλ της τηλεόρασης έκανε σαράντα εκατομμύρια, από τα οποία τα είκοσιτέσσερα είναι η διαφήμισή του. Αυτό μεταφράζεται στο να γράφει κάθε τρεις και λίγο ο «Ταχυδρόμος» π.χ., τι κάνουν οι ξένοι γθοποιοί.

ΚΕΝΟ ΕΞΟΥΣΙΑΣ ΚΑΙ ΔΥΝΑΜΗ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

ΝΤΕΦΙ: Πως βλέπεις το νομοσχέδιο του Υπουργείου Πολιτισμού, για τον κινηματογράφο;

ΠΑΝΟΥΣΟΠΟΥΛΟΣ: Το νομοσχέδιο πάει να καλύψει αιτήματα δεκαετιών, διαφόρων κινηματογραφικών κλάδων, τα οποία βεβαίως αλληλοσυγκρούονται. Επειδή ούτε εμείς ούτε το Υπουργείο έχουμε κανένα όραμα, το νομοσχέδιο δεν χτίζει τίποτα, απλώς βουλώνει τρύπες. Το μόνο που κάνει και είναι θετικό είναι η επιστροφή του φόρου δημοσίων θεαμάτων στην εγχώρια παραγωγή. Αυτή είναι η μόνη ουσιαστική, νομοθετική καινοτομία, αν και αμφιβάλλω αν θα γίνει ποτέ πραγματικότητα.

ΝΤΕΦΙ: Ποιος έχει σήμερα την εξουσία στα κινηματογραφικά πράγματα; Μερικοί διανοούμενοι, μερικοί γραφειοκράτες ή και οι δύο μαζί;

ΠΑΝΟΥΣΟΠΟΥΛΟΣ: Ο καθένας κοιτάζει να κατοχυρώσει το επάγγελμά του. Ο κριτικός θέλει να τον ρωτάνε πάντοτε ποια ταινία είναι καλή, ποια να πάρει επιχορήγηση ή όχι, οι σκηνοθέτες θέλουν όσο γίνεται περισσότερα λεφτά, αυτοί που είναι στο Κέντρο Κινηματογράφου ή στο Υπουργείο Πολιτισμού έχουν κάποιες θέσεις τις οποίες θέλουν τόσο να τις κρατήσουν όσο και να τις «τιμήσουν», η τηλεόραση παίζει ελληνικές ταινίες και πρόκειται να κάνει συμπαραγωγές. Δεν υπάρχει ένα κέντρο εξουσίας. Εμείς που κάνουμε τις ταινίες είναι ευκαιρία να πάρουμε τις αποφάσεις. Κάτι μου λέει ότι οι επιμέρους εξουσίες του ελληνικού κινηματογράφου περιμένουν από μας μια στάση.

Όσο για τις σχέσεις διανοουμένων και πολιτείας, γίνεται πολύ κουβέντα και υπάρχει διάχυτο το παράπονο ότι ο καλλιτέχνης στην Ελλάδα δεν έχει πολλές ευκαιρίες, ότι δεν τον τιμάει η πολιτεία ή η κοινωνία, ότι βρίσκεται ακόμα κοντά στο σταλτιμπάγκο ή στον κλόουν. Υπάρχει λένε εκτίμηση, στο έργο και όχι στον καλλιτέχνη, αντίθετα με την Ευρώπη ή τη Δύση. Αυτό το αποδίδουν στο ότι «είμαστε πίσω» ή στο ότι «δε χρειαζόμαστε τα έργα τέχνης». Εγώ έχω μια εντελώς διαφορετική γνώμη σ' αυτό το θέμα: αυτή είναι η θέση του καλλιτέχνη στην Ελλάδα από αρχαιοτάτων χρόνων. Όντως περιφρονείται και δεν έχει καλή ζωή ο καλλιτέχνης στην Ελλάδα, ούτε είχε ποτέ άλλωστε. Το έργο του όμως το ήθελαν όλοι και με το έργο αυτό ζούσαν. Χωρίς τον Όμηρο δεν κάνουμε αλλά ο ίδιος ο Όμηρος θα πέρασε κακή ζωή κι ο καθένας που καταναλώνεται στην τέχνη περνάει κακή ζωή. Το βρίσκω πάρα πολύ σιωστό αυτό. Μέσα σ' αυτό εγώ βλέπω και μια πίστη στο ότι θα υπάρχουν πάντα καλλιτέχνες, που θα θυσιάζονται και θα τους κοροϊδεύουμε, που θα είναι η ζωή τους μαρτύριο σαν του Θεόφιλου ή του Παπαδιαμάντη. Πάντα θα υπάρχουν όμως έργα, αυτά έχουν σημασία.

ΝΤΕΦΙ: Στον κινηματογράφο, τα τελευταία είκοσι χρόνια, ο Τύπος ασχολείται συνεχώς με τους κινηματογραφιστές ενώ τα έργα τους απασχολούν ελάχιστα.

ΠΑΝΟΥΣΟΠΟΥΛΟΣ: Αυτά που γράφονται πρέπει να έχουν αντικείμενο τον κινηματογράφο, όχι τους κινηματογραφιστές. Έχει δοθεί η εύκολη λύση, οι κριτικοί έχουν παρασυρθεί. Δε μας οδηγεί πουθενά αυτό. Όλοι ψάχνουμε να κάνουμε τον δικό μας κινηματογράφο, κανείς δεν έχει γυρίσει εφτά ή οχτώ ταινίες ώστε να είναι εντελώς σίγουρος για το τι του γίνεται. Θα έπρεπε να υπάρχουν μερικές θεωρητικές μελέτες για τον ελληνικό κινηματογράφο, κάποια τοποθέτηση σε σχέση με τις άλλες τέχνες. Ενώ εδώ είμαστε ξεκομμένοι, ακόμα και από άλλα πνευματικά ρεύματα. Οι ίδιοι οι κινηματογραφιστές μπορεί να νομίζουν ότι ανήκουν στη μία ή στην άλλη σχολή, οι ταινίες τους όμως δεν ανήκουν πουθενά. Κανείς δεν ασχολείται με τις ταινίες μας στην πραγματικότητα, ασχολούνται με τους κινηματογραφιστές. Γι αυτό παίζονται και παιχνίδια, ποντάρουν κάποιες εφημερίδες σε έναν, άλλες σε άλλον, κ.λπ.

Τώρα τελευταία συζητάμε και λέμε «α, ο Σακελλάριος», επειδή έχει ένα έργο ολοκληρωμένο. Προσπαθούμε μέσα απ' αυτό το έργο και την ανταπόκριση που είχε να τοποθετήσουμε και τον ίδιο. Ενώ με μας συμβαίνει το αντίθετο: πρώτα τοποθετούμε τον Πανηγιωτόπουλο ή το Βούλγαρη και μετά ψάχνουμε να βρούμε τι σχέσεις έχουν με το κοινό αυτοί οι άνθρωποι. Απ' την άλλη, δεν είναι παράξενο από τις εικοσιπέντε ταινίες που έχω φωτογραφίσει να είναι και οι εικοσιπέντε αριστουργήματα; Δε θυμάμαι να έχει γράψει κανείς ότι έχω κάνει κακή φωτογραφία. Όλο «ο ευαίσθητος φακός του Πανουσόπουλου!»... Σε τι ωφελεί αυτό το πράγμα;

ΤΡΕΛΛΟ ΠΑΘΟΣ ΚΑΙ ΚΟΠΟΣ

ΝΤΕΦΙ: Ποια στοιχεία είναι που σε ενδιαφέρουν ιδιαίτερα στον Ελληνικό κινηματογράφο; Ας πούμε ότι έπρεπε να τον εκτιμήσεις, σε ποια σημεία θα στεκόσουνα;

ΠΑΝΟΥΣΟΠΟΥΛΟΣ: Θα έμενα στα ανοίγματα που έγιναν εδώ από διάφορους ανθρώπους που δεν ήξεραν και πολύ σινεμά. Στη δεκαετία του 50 ήρθε στην Ελλάδα ο Ρενέ Κλαϊρ, δεν ξέρω γιατί. Γύρισε και είδε όλα τα στούντιο, τις μηχανές, τα εργαστήρια, όλα αυτά σε πρωτόγονη κατάσταση. Είπε κάτι για τον ελληνικό κινηματογράφο που εγώ το θεωρώ εξαιρετικά τιμητικό. Κατάπληκτος μ' όλα αυτά που έβλεπε, είπε «εσείς εδώ, ανακαλύπτετε από την αρχή τον κινηματογράφο!» Δηλαδή προβλήματα λυμένα σ' άλλες χώρες από χρόνια, τα ξαναλύνουμε εδώ. Αυτό το προχωράω και λέω ότι μερικές ταινίες του Λάσκου, του Σακελλάριου, του Κούνδουρου, του Κηκογιάννη άνοιξαν ένα παράθυρο, ξεκίνησαν κάτι. Αυτό δε μπόρεσε να μπει σ' ένα αυλάκι, το μόνο αυλάκι που δημιουργήθηκε το έκαν' ο Φίνος κι ο Ζερβός που έκαναν βιομηχανικές ταινίες. Το

Σακελλάριο τον έβαλαν να κάνει ταινίες με τη Βουγιουκλάκη. Εδώ υπάρχει μία ευθύνη γενικά των διανοομένων. Περιφρονημένο είδος το σινεμά, δεν είχε τους ανθρώπους που θα το υποστήριζαν. Δεν υπήρχε ένας Μοράβια να γράφει σενάρια στον Ερρίκο το Θαλασσινό ή στο Ζερβουλάκο, που ξεκίνησε μ' ένα εκρηκτικό ταλέντο και δεν έμεινε καν στη μέση, έμεινε στην αρχή. Το μόνο που μετράει για μένα είναι κάποιες αρχές, κάποια πρωτόγνωρα πράγματα. Οι ταινίες του Μανουσάκη... Ο *Βαρθολομαίος* είναι για μένα μία αρχή, σε μια άλλη χώρα ο Μανούσος θα είχε γυρίσει δέκα ταινίες από τότε.

ΝΤΕΦΙ: Ο *Δαμιανός*;

ΠΑΝΟΥΣΟΠΟΥΛΟΣ: Ξεκίνησε να κάνει ταινίες σαρανταπέντε χρονών. Κι αυτός δεν ξέρει σινεμά ακόμα, ενώ έχει κάνει τόσο ωραίες ταινίες. Αυτά μετράω. Καθώς και το πάθος της δικής μου γενιάς, ένα πάθος τρελό χωρίς καμιά ελπίδα. Το 65 ή το 67 για να κάνεις ταινία πρέπει να ήσουνα τρελός. Ομολογώ ότι αυτό το πάθος κράτησε ζωντανή την υπόθεση του κινηματογράφου, θα μπορούσε διαφορετικά μετά τη μεταπολίτευση να είχαμε ξεμπερδέψει με τον ελληνικό κινηματογράφο, να βουλευόμαστε μια για πάντα με τηλεόραση και ξένες ταινίες, πράγμα που συμβαίνει σ' όλη την Ευρώπη σήμερα. Το ότι ακόμα συζητάμε για αυτό το πράγμα εγώ το θεωρώ μια προσωπική μας νίκη.

ΤΑΙΝΙΕΣ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ

ΝΤΕΦΙ: Με τι αφορμή ξεκίνησες να κάνεις το *Ταξίδι του μέλιτος*;

ΠΑΝΟΥΣΟΠΟΥΛΟΣ: Δε μπορώ να το πω με ακρίβεια, ακόμα δεν ξέρω...

ΝΤΕΦΙ: Το ότι οι ήρωες σου ήταν παλιοί άνθρωποι είχε καμιά σημασία;

ΠΑΝΟΥΣΟΠΟΥΛΟΣ: Ήθελα ίσως να εξορκίσω το μέλλον, τα γηρατειά. Ήθελα να κάνω αρχικά μια σκληρή μαύρη κωμωδία, να ειρωνευτώ αυτόν τον «σκληρό κόσμο των γηρατειών» όπως λένε. Απλώς παρασύρθηκα κι όταν ήρθα φάτσα με φάτσα μ' όλους αυτούς, όταν τους γνώρισα βρέθηκα να μη μπορώ να κάνω κωμωδία γιατί κάπου τους αγάπησα όλους αυτούς τους ανθρώπους. Με συγκίνησαν και γλύστρησε η ιδέα. Έχουν απομείνει στην ταινία σημεία με σκληρό χιούμορ ή με κάποια αυτοειρωνία, αλλά μέχρι εκεί... Πριν απ' το γύρισμα ταξίδεψα σ' όλη την Ελλάδα κι έκανα πολλές συνεντεύξεις με γέρους, ανακαλύπτοντας σιγά σιγά ότι η πραγματικότητα δεν ήταν τόσο μονοδιάστατη. Όπως ανακάλυψα δηλαδή μεγαλώνοντας με τα παιδιά μου ότι ένα παιδί δώδεκα ετών ή δύο μηνών είναι ένα πλήρες άτομο, με ερωτικά ένστικτα, με ζήλειες, κ.λπ., έτσι κατάλαβα δουλεύοντας το σενάριο του *Ταξιδιού* ότι και οι γέροι είναι πάντα πλήρη άτομα. Δεν ξέρω τι βγήκε στο φιλμ από όλες αυτές τις διαπιστώσεις.

ΝΤΕΦΙ: Βγαίνει ότι αυτοί ζουν σ' ένα δικό τους κόσμο, που δύσκολα τον υποψιάζεται κανείς.

ΠΑΝΟΥΣΟΠΟΥΛΟΣ: Με ενδιαφέρει να έχουν συνέπεια μεταξύ τους. Γενικά, στη δουλειά μου με ενδιαφέρει αυτό το πράγμα, να έχουν βασανιστεί τα πάντα. Με κάποιο αυτόματο τρόπο πιστεύω ότι όταν συμβαίνει αυτό κάτι καλό θα βγει στο τέλος. Κάτι μου λέει ότι ποτέ δεν πηγώνει χαμένος ο κόπος. Ανάλογα με το ταλέντο

που διαθέτεις το έργο έχει και την αξία του. Αντίθετα εκνευρίζομαι τρομερά όταν βλέπω να μην υπάρχει κόπος και να υπάρχει μόνο μια καλή ιδέα. Ο κινηματογράφος δε γίνεται ούτε από προθέσεις, ούτε από ιδέες, ούτε καν από αισθήματα. Ο κινηματογράφος γίνεται από πλάνα: συγκεκριμένη εργασία.

ΝΤΕΦΙ: *Ναι, είναι η ιστορία του νέου ποιητή που πηγαίνει στο Μαλαρμέ και του λέει ότι έχει πολύ καλές ιδέες κι αισθάνεται έτοιμος να γράψει μεγάλη ποίηση. Ο Μαλαρμέ του απαντάει ότι δυστυχώς τα ποιήματα γίνονται από λέξεις.*

ΠΑΝΟΥΣΟΠΟΥΛΟΣ: Με σιγουριά λοιπόν μόνο αυτό μπορώ να προτείνω στον έλληνα κινηματογραφιστή. Να βασανίζεται κανείς συνέχεια, να του βγαίνει η ψυχή, να μη μπορεί να κοιμηθεί το βράδυ.

ΝΤΕΦΙ: *Οι ταινίες σου με ενδιέφεραν από την πρώτη στιγμή, γιατί σε αντίθεση με τις περισσότερες προσπάθειες του νέου ελληνικού κινηματογράφου έδιναν μεγάλη σημασία στο ανθρώπινο στοιχείο, αγαπούσαν τους ήρωές τους.*

ΠΑΝΟΥΣΟΠΟΥΛΟΣ: Υπάρχει ένα πράγμα που μπορώ να πω με σιγουριά για τις ταινίες μου: οι ηθοποιοί είναι καλοί. Γιατί είναι καλοί; Ίσως για τον πολύ απλό λόγο ότι αυτό που φοβόμουν — κι αυτό που φοβάμαι ακόμα στις ταινίες μου — είναι το πως θα παίξουν οι ηθοποιοί. Κάδρα ήξερα να κάνω, μοντάζ επίσης, με τους ηθοποιούς ήταν το πρόβλημα γιατί έχω αδυναμία επικοινωνίας με τους άλλους ανθρώπους. Επειδή λοιπόν αυτό με παιδεύει, αυτό βγαίνει και το καλύτερο. Αντίθετα με τη δουλειά που ξέρω, τη φωτογραφία, όπου μόνο μια ταινία με έχει ικανοποιήσει στη ζωή μου.

ΝΤΕΦΙ: *Ποια;*

ΠΑΝΟΥΣΟΠΟΥΛΟΣ: Η *Ευρυδίκη* του Νικολαΐδη, ένα πειραματικό φιλμ. Εκεί μόνο υπογράφω όλα τα πλάνα της ταινίας με το δεξί μου χέρι. Και τον *Ξαφνικό έρωτα* του Τσεμπερόπουλου, σε ότι αφορά το χρώμα. Όλες οι άλλες δουλειές μου μου φαίνονται ελλειπείς μέχρι κακές, γιατί δεν τις βασάνισα αρκετά. Παρασύρθηκα, επειδή όλοι μου έλεγαν ότι είμαι πολύ καλός οπερατέρ, να μην κάνω μια τέλεια δουλειά. Μόνο μία λοιπόν κι αυτό γιατί καθήσαμε με το Νικολαΐδη και το βασανίσαμε, ενδιέφερε δηλαδή το σκηνοθέτη κι έτσι έγινε. Δεν είναι θέμα τεχνικών γνώσεων αλλά κόπου από μια άλλη άποψη μου αρέσουν ο *Βαρθολομαίος* του Μανουσάκη, κι ο *Πατούχας* του Δαμιανού, έργα άτεχνα δηλαδή.

ΝΤΕΦΙ: *Υπάρχει ένας φетиχισμός της τεχνικής στο νέο ελληνικό κινηματογράφο...*

ΠΑΝΟΥΣΟΠΟΥΛΟΣ: Το κόμπλεξ να γίνουμε Ευρωπαίοι, να τα κάνουμε «τόσο καλά» όσο και οι ευρωπαίοι... Λες και δεν είχαμε τίποτα να πούμε. Σχεδόν κάθε ταινία ελληνική έχει και μια καλή ιδέα, ακόμα και οι κακές ταινίες. Φοβάμαι όμως ότι υπάρχει τεμπελιά, δε σεβόμαστε όσο πρέπει τον κινηματογράφο. Υπάρχει και μια κατηγορία κινηματογραφιστών που χρησιμοποιούν τον κινηματογράφο για κάποιο άλλο λόγο. Τι καλό μπορεί να βγει απ' αυτό; Μόνο όταν είσαι μεγαλοφυΐα επιτρέπεται να χρησιμοποιείς τα πάντα. Εγώ τουλάχιστον έχω μεγάλο κόμπλεξ με το σινεμά για να το χρησιμοποιήσω.

ΝΤΕΦΙ: *Πως βλέπεις το πρόβλημα των σεναρίων;*

ΠΑΝΟΥΣΟΠΟΥΛΟΣ: Υπάρχουν δύο λόγοι που τα σεναρία είναι αδύνατα. Διοχετεύονται πολύ λίγα από την ελλη-

νική εμπειρία στον κινηματογράφο, αυτός είναι ο πρώτος λόγος. Συνειδητά τουλάχιστον δεν περνάει τίποτα. Δεν έχουμε ενσωματωθεί στην κουλτούρα μας. Και γενικότερα στα σεναρία μας δεν έχει βάλει άλλος χέρι, είμαστε παρθένοι. Είμαστε χωριστή κάστα. Ο άλλος λόγος είναι η συνήθεια που υπάρχει στις αμερικάνικες ταινίες, ένας ήρωας που παθαίνει μια σειρά πράγματα, όλα αυτά τα κλισέ που εμποδίζουν το κοινό να δει μια ταινία κάπως διαφορετικά. Τα σεναρία είναι αδύνατα λοιπόν, όχι όμως επειδή δεν είναι αμερικάνικα. Είναι φοβερή δουλειά να αλλάξεις αυτή τη συνήθεια του κοινού: ο Μπέργκμαν το κατάφερε στην Ελλάδα ύστερα από είκοσι χρόνια. Ο Αντονιόνι τη δεκαετία του 60 είχε στην Αθήνα εκατό θεατές. Θα έπρεπε βέβαια κάποιος που του αρέσει να αφηγείται κλασικά να είχε σαρώσει, η ταινία της Μακετάκη θα έπρεπε να είχε μεγάλη εμπορική επιτυχία.

Η ανάγκη για ελληνικές ταινίες δε σβίνει ποτέ. Η Λούφα και Παραλλαγή κάνει τα εισιτήρια της. Αυτό είναι ολόκληρο δημοψήφισμα.

Κάνεις τη δεύτερη ή την τρίτη σου ταινία κι έρχονται 250.000 Έλληνες και σου δίνουν τα κατοστάριά τους. Με τόσους ψήφους, που είναι και τζάμπα, βγαίνεις πρώτος βουλευτής. Και με φοβερό ανταγωνισμό. Θέλουν ελληνικές ταινίες, γι'αυτό είναι λάθος αυτό που είπαν, ότι οι *Απέναντι* είναι αμερικάνικη ταινία. Ένας αμερικάνος παραγωγός δε θα έβαζε ούτε ένα δολλάριο σ' αυτή την ταινία. Οι αμερικάνοι παραγωγοί θα τη θεωρούσαν μεγάλη μαλακία αυτήν την ταινία. Όσες ελληνικές ταινίες έχουν πάει καλά έχουν σχέση με μια ελληνική ιδιαιτερότητα.

ΝΤΕΦΙ: *Εσύ δίνεις σημασία στη επεξεργασία του σεναρίου;*

ΠΑΝΟΥΣΟΠΟΥΛΟΣ: Όλο μου το άγχος εκεί βρίσκεται. Για την ταινία που θα γυρίσω το καλοκαίρι αποφάσισα να μην ξεκινήσω προεργασία πριν περάσουν δώδεκα μήνες από την αρχική ιδέα. Στην παγκόσμια παραγωγή, κάθε χρονιά, οι εννέα στις δέκα ταινίες είναι από βιβλία. Μιλάμε για πρωτότυπα σεναρία... Πως θα τα βγάλουμε λοιπόν εμείς πέρα, όταν μάλιστα έχουμε και μια έμφυτη αδυναμία στη σύνθεση. Υπάρχουν αριστουργήματα σε ποιήματα, τραγούδια, διηγήματα ελληνικά, αλλά μυθιστόρημα υπάρχει μόνο ένα. Θα ήμουν ευτυχής αν μου έλεγαν ότι από αύριο καταργείται η μιάμιση ώρα ταινία και μπορείς να κάνεις ότι μήκος θέλεις, ας πούμε δεκάλεπτα.

ΝΤΕΦΙ: *Ποιο είναι αυτό το μυθιστόρημα;*

ΠΑΝΟΥΣΟΠΟΥΛΟΣ: Η *Φόνισσα* του Παπαδιαμάντη.

ΣΧΕΔΙΑ

ΝΤΕΦΙ: *Η ταινία που ετοιμάζεις τι σχέση έχει με τις δύο*

προηγούμενες; Γίνεται όλη μέσα στον Εθνικό Κήπο, απ' ότι ξέρω...

ΠΑΝΟΥΣΟΠΟΥΛΟΣ: Όσες ταινίες έκανα κι όσες αξιωθώ να κάνω θα έχουν αυτό το κοινό στοιχείο: δε θα κάνω ποτέ μια κανονική ιστορία, όσο συναρπαστική και να είναι. Δηλαδή το επίπεδο το εξωπραγματικό, το εξωλογικό, το παράλογο είναι εγγυημένο ότι θα υπάρχει στις ταινίες μου. Απλώς σ' αυτή την ταινία το τραβάω περισσότερο στα άκρα. Παίρνω μια βαθειά ανάσα και το σπρώχνω στα άκρα... Στο *Ταξίδι* ήταν αυτό ο φόνος, δεν ήξερες αν γίνεται ή όχι, στους *Απέναντι* εκεί που βρισκόσουνά μέσα σε μια πραγματικότητα πολύ απτή έπαιζαν κάποια πράγματα, σαν κάτι μικρές σκέψεις που κάνεις όταν βαριέσαι, μικρές φαντασιώσεις που έχεις. Η ταινία φεύγει. Τώρα αυτό το στοιχείο γίνεται το κύριο θέμα της ταινίας που θα γυρίσω, τι συμβαίνει με το λογικό και το παράλογο, με το καθημερινό και το διαχρονικό. Τι μπορεί να σου συμβεί ένα απόγευμα στο πάρκο... Στην ταινία μπαίνει καθαρά το ότι τη ζωή μας δεν την κυβερνάει το μυαλό ή η πρόοδος, αλλά μερικοί μύθοι, οπωσδήποτε πανάρχαιοι γιατί οι μύθοι δεν αλλάζουν.

ΝΤΕΦΙ: Είναι μια ταινία με πολλά πρόσωπα;

ΠΑΝΟΥΣΟΠΟΥΛΟΣ: Υπάρχουν πολλά πρόσωπα αλλά μία βασική ηρωίδα, μια γυναίκα η οποία ζει σε μια σύγχρονη κοινωνία, είναι απόλυτα προσγειωμένη, προγραμματίστρια σε κομπιούτερ και έχει διαφύγει της φύσης της, γεγονός το οποίο πληρώνει ένα απόγευμα στο πάρκο. Η καριέρα, το αίτημα που υπάρχει να είμαστε ενήμεροι της προόδου, να προλαβίνουμε τους καιρούς, πιέζει μέχρι εξαφάνισης την ίδια μας την προσωπικότητα. Αυτό το πληρώνουμε.

ΝΤΕΦΙ: Η ταινία δουλεύει πολύ το χώρο απ' ότι φαντάζομαι.

ΠΑΝΟΥΣΟΠΟΥΛΟΣ: Δεν έχει προηγούμενο σαν παραγωγή στην Ελλάδα αυτή η ταινία. Έχει ορισμένα κινηματογραφικά τρυκ, πράγματα στα οποία δεν έχουμε καθόλου πείρα. Δεν έχω όμως και καμιά παρόμοια ταινία να κάνω συγκρίσεις, απλώνω το χέρι μπροστά όπως ο τυφλός.

ΝΤΕΦΙ: Η ιδέα μου θύμισε μερικές ταινίες του Φερρέρι, πολύ αμυδρά.

ΠΑΝΟΥΣΟΠΟΥΛΟΣ: Ίσως αυτό να το έλεγα στο Σπέντζο, αν αναλάμβανε τη διανομή της ταινίας. Το θέμα μπορεί να θυμίζει Φερρέρι, μόνο που αυτός είναι καθολικός κι εγώ είμαι ορθόδοξος. Το παράλογο το βλέπει πολύ διαφορετικά ένας ευρωπαίος κι ένας έλληνας. Για τον ευρωπαίο το παράλογο είναι το αντίθετο του λογικού, για μας δεν είναι ακριβώς έτσι, λειτουργούν οι μύθοι και δε μπορείς να βγάλεις άκρη. Όπως λέει και μια Ιρλανδέζικη παροιμία: «Στην Αγγλία ο αέρας σηκώνει τον αστό, στην Ιρλανδία ο αστός σηκώνει τον αέρα».

ΝΤΕΦΙ: Πως είδες το φετινό φεστιβάλ κινηματογράφου στο σύνολο; Η Μανία παίχτηκε εκτός συναγωνισμού;

ΠΑΝΟΥΣΟΠΟΥΛΟΣ: Το Φεστιβάλ Θεσσαλονίκης τακτοποιήθηκε. Το ανέλαβαν από κοινού τα συνδικάτα και η κυβέρνηση και φτιάξαν ένα φεστιβάλ πολύ καθωσπρέπει, χωρίς γαλαρία, γιατί οι προσκλήσεις μοιράστηκαν απ' τα σωματεία, που απέκλεισαν τη γαλαρία για να μην υπάρξουν γιουχαίσματα, δόθηκαν μεγαλύτεροι χώροι, το φεστιβάλ έγινε πιο ευγενικό προς τους σκηνοθέτες, γενικώς ένα βόλεμα.

ΝΤΕΦΙ: Ποιές συνέπειες διαπιστώνεις από την παρέμβαση του κράτους στο σινεμά;

ΠΑΝΟΥΣΟΠΟΥΛΟΣ: Παλιά ήταν πιο ηρωική πράξη να κάνεις μια ταινία. Τώρα με την κρατική παρέμβαση έχει γίνει σχετικά εύκολο. Κατά τ' άλλα η εξουσία μέχρι τώρα δεν έχει προσπαθήσει να περιορίσει την ελευθερία μας. Το καθεστώς εδώ στην Ελλάδα είναι εξαιρετικά ευνοϊκό. Σ' άλλες χώρες η παρέμβαση του παραγωγού ή του κράτους (αν το σινεμά είναι κρατικό) είναι αισθητή. Εδώ που το σινεμά είναι ημικρατικό όλως περιέργως το κράτος δεν έχει προσπαθήσει να το καναλιζάρει, ή μάλλον δοκίμασε μέσω των κομμάτων και της κομματικοποίησης των κινηματογραφιστών αλλά δεν τα κατάφερε. Ξοδευτήκανε πάρα πολλά λεφτά γυριστήκανε πολλές ταινίες, σε τις χαρακτηρίσουμε κριστερές, και ήτανε όλες κακές.

ΤΟ ΝΕΟ ΣΩΜΑΤΕΙΟ ΣΚΗΝΟΘΕΤΩΝ ΠΑΡΑΓΩΓΩΝ

Το κινούργιο σωματείο έγινε ακριβώς για να σταματήσουμε την επέμβαση των κομμάτων, που μας έκανε ζημιά στη δουλειά μας και δεν έλυσε κανένα απ' τα προβλήματα του κινηματογράφου. Τα κόμματα βέβαια αντιδράσανε. Και έμειναν ο Αγγελόπουλος, ο Βούλγαρης, ο Φέρρης, ο Ψαρράς και ο Κατακουζηνός ως πρόσωπα εμπιστοσύνης της υπουργού, που δεν ήθελε νέο σωματείο. Το σωματείο όμως έγινε και βρέθηκαν εκτεθήμενοι. Τι θα κάνουν; Θα καλύψουν την κομματική πολιτική στον κινηματογράφο ή θα αποχωρήσουν αφήνοντάς το μόνο με τα κομματικά μέλη;

Η θέση πάντως και των 5 είναι στο σωματείο. Και ο Αγγελόπουλος και ο Βούλγαρης είναι σκηνοθέτες-παραγωγοί. Όλοι οι υπόλοιποι, γύρω στους 200, είναι κυρίως υπάλληλοι της ΕΡΤ. Τι σχέση έχουν μ' εμένα; Εγώ προσλαμβάνω ανθρώπους, που δουλεύουνε για μένα, από ανάγκη το κάνω βέβαια, αλλά πώς μπορώ να ανήκω στη Γ.Σ.Ε.Ε. Δεν έχω ούτε Ι.Κ.Α.! Είμαστε ελεύθεροι επαγγελματίες. Πάντως εμένα μου φαίνεται πολύ χοντρό να εκποιείς την καλλιτεχνική σου, ταυτότητα αντί μιας κομματικής.

Εμείς είμαστε 86 μέλη που κάνουμε και τις ταινίες που παίζονται και βλέπει ο κόσμος.

Διορίστηκε προσωρινή διοίκηση στην ΕΕΣ που είναι προσωρινή εδώ και ενάμιση χρόνο!

Θεωρητικά υπάρχει ο κίνδυνος κυβέρνηση και κόμματα να μας δυσκολέψουν τη ζωή. Αλλά τις ταινίες μας τις χρειάζονται. Τι σινεμά θα κάνουνε δηλαδή;

Πάντως όλα αυτά που λέμε, με νόμο, χωρίς νόμο, έτσι κι αλλιώς, δεν εξαρτάται απ' αυτά αν θα υπάρχει σινεμά σε 10 χρόνια στην Ελλάδα, εξαρτάται απ' τα άτομα. Και γω λέω για έλλειψη θεσμών, αλλά κανένας θεσμός δεν θα μας σώσει. Δεν ξέρω κανένα θεσμό που να σώσει την Ελλάδα. Οι Έλληνες τη σώσανε πάντα. Θεσμούς έχουνε οι Γάλλοι και οι Ρώσοι και οι χώρες αυτές...

Φτιάχνοντας ελληνικό κινηματογράφο, έχουμε μεγάλες ελπίδες να βγούμε στην ευρωπαϊκή αγορά, γιατί ποιός ξένος σταθμός θ' αγοράσει ένα θρίλλερ ή μια περιπέτεια με ελληνική υπογραφή όταν η αγορά έχει πηξει από τέτοια προϊόντα;

Εμείς οι έλληνες έχουμε παράδοση στην εξαγωγή

κουλούρας, Μαρία Κάλλας, Μητρόπουλος, Ηλία Καζάν, Μίχης Θεοδωράκης... Έχει γίνει μια κατάσταση στα φεστιβάλ Βερολίνου, Καννών και Βενετίας, δηλαδή διαλέγουν 15 ταινίες απ' όλο τον κόσμο και μέσα είναι και μια ελληνική!

Είναι τρελλό! Να συμβεί μια στις τόσες, ναι! Αλλά να συμβεί με το *Ρεμπέτικο* (πήρε και βραβείο), να συμβεί με τη *Λούφα* και *Παραλλαγή* να συμβεί με τη *Μανία*... αυτό κάτι σημαίνει. Ξέρεις τι κονδύλια διατίθενται στη Γερμανία, στη Σουηδία και στον Καναδά; Κάνουν αμάν-αμάν να βγούνε σ' ένα φεστιβάλ. Και μεις ... ο Αγγελόπουλος έχει πάρει τόσα βραβεία, η Μπαζάκα φέτος πήρε διάκριση ανάμεσα σε 800 ηθοποιούς πρώτης γραμμής ... αυτό είναι άνω ποταμών, δεν έχει ξαναγίνει!

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΚΡΙΣΕΙΣ

ΠΑΝΟΥΣΟΠΟΥΛΟΣ: Θα ήθελα να κάνω μια πρόταση γενικότερη: να γίνει τώρα που ψηφίζεται αυτό το νομοσχέδιο, αφού ψηφιστεί έστω, ένα συνέδριο κινηματογραφικό. Να το ξεκινήσει το Κέντρο Κινηματογράφου που μοιράζει εκατομμύρια κάθε χρόνο για να βοηθηθεί και το ίδιο, να πάρει κάποιες θέσεις. Αλλά ένα συνέδριο όχι

σαν το άλλο που έγινε επί Ανδριανόπουλου, όπου μόλις τελείωσε και ο τελευταίος ομιλητής αμέσως βγήκε το προεδρείο και είπε: «Θα σας διαβάσουμε τα συμπεράσματα του συνεδρίου». Όχι λοιπόν συμπεράσματα εκ των προτέρων. Να γίνει ένα συνέδριο που θα το παρακολουθήσουν και ξένοι, να καλέσουν ανθρώπους του κινηματογράφου από τις χώρες της ΕΟΚ, να σκεφτούμε πόσο μπορούμε πραγματικά ν' απλωθούμε. Αυτές τις συμφωνίες που γίνονται μεταξύ χωρών για τον κινηματογράφο δεν τις πιστεύω καθόλου. Γίνονται για λόγους πολιτικούς, για λόγους προπαγάνδας και δε μπορούν να αφορούν το δημιουργό στον κινηματογράφο ή την ταινία που πρόκειται να κάνω εγώ αύριο. Όμως ένα συνέδριο που θα μιλήσουν οι τεχνικοί, το υπουργείο, το κέντρο, εγώ, οι μαθητές της σχολής, ένας ξένος που θα μιλήσει απ' τη δική του τη σκοπιά, θα μας ανοίξει λίγο το μυαλό. Π.χ. ελληνική ταινία, είναι, λένε αυτή που έχει ελληνες σ' όλες τις ειδικότητες. Όλα είναι ελληνικά, η μάνα του σκηνοθέτη, ο πατέρας του σεναριογράφου, οι τεχνικοί κ.λπ. Αν κάνω εγώ μία ταινία με δικό μου σενάριο, βάλουν λεφτά οι Γάλλοι και παίζει ένας σουηδός ηθοποιός δεν είναι ελληνική ταινία; Πώς γύρισε ο Ταρκόφσκι στην Ιταλία;

Να κουβεντιαστούν στο συνέδριο αυτά τα πράγματα.

Υ.Γ. Η συζήτηση αυτή έγινε πριν από το γύρισμα της Μανίας και συμπληρώθηκε το Νοέμβρη '85. Το μέρος που αναφέρεται στη Μανία έμεινε αναλλοίωτο γιατί παρουσιάζει ενδιαφέρον η άποψη του σκηνοθέτη από την εποχή που ακόμα επεξεργαζόταν το σενάριο της.

Πέτρος Μήλας Κατερίνα Κόρου

Γιώργος Γιαννιώτης
Μίνα Γεωργίου
Γιώργος Σφήκας

λαϊκή επιθεώρηση πίστας

Μιράντα Κουνελάκη

Δ/ση ορχήστρας
Αχ. Κεσίδης

Πλήρες μενού
1300 δρχ.
Κρασί δωρεάν

τιμή ποτού
300 δρχ.

Ελαχίστη
κατανάλωση
700 δρχ.

εκτος σχεδίου

Σκιάθου 39 & Αιλιανού Κ. Πατήσια Τηλ. 20.10.397

Διεύθυνση: Νίκος Βελετάκος

ΤΟ ΚΟΥΣ ΚΟΥΣ της ραχηλ ασκος

Κ. ΠΑΛΑΜΑ 15 · ΠΑΤΗΣΙΑ · ΠΡΟΕΚΤΑΣΗ ΤΗΣ Ι. ΔΡΟΣΟΠΟΥΛΟΥ

τηλ. για Reservée 2288976

★ TRAVESTI SHOW ★

ΤΟ ΜΟΝΑΔΙΚΟ SHOW ΤΟΥ ΕΙΔΟΥΣ!.. ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ!

ΗΘΟΠΟΙΟΙ · ΧΟΡΕΥΤΕΣ · ΤΡΑΒΕΣΤΙ

ΓΕΛΙΟ · ΠΟΛΥ · ΓΕΛΙΟ! και ΘΕΑΜΑ

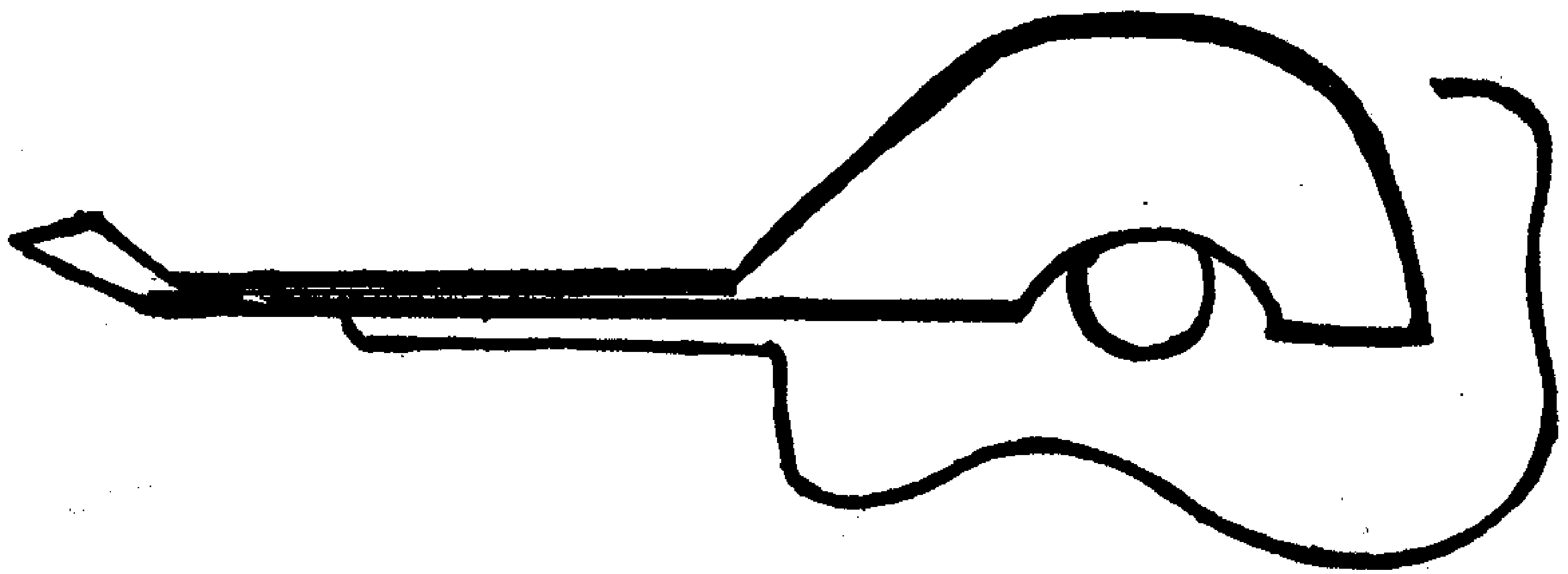
Κάθε Δευτέρα μειωμένη τιμή εισιτηρίου

★ ★ ★ ΣΤΟ ΠΙΑΝΟ Ο ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΧΙΟΥ ★ ★ ★

ΚΡΑΤΕΙΣΤΕ ΤΡΑΠΕΖΙ!...

ΝΕΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΩΡΑ ΕΝΑΡΞΗΣ 10.15 μ.μ. Σάββατο απογευματινή 8 μ.μ.,
βραδινή 10.15 μ.μ. Φοιτητικές τιμές
ΤΡΙΤΗ ΚΛΕΙΣΤΑ

ταξιμι

ΙΣΑΥΡΩΝ 29 και ΧΑΡ. ΤΡΙΚΟΥΠΗ • τηλ. 3639919

Toure Kunda

Style Council.

Tom Waits

Robert Wyatt and the Swapo singers

Πού είναι η γέφυρα;

ΑΝΑΤΟΛΗ

παναγή τσαϊδάρη 111 καλλιθέα
ΦΑΓΗΤΟ! ΧΟΡΟΣ! ΚΕΦΙ! ΔΙΑΣΚΕΔΑΣΗ!

«ΛΑΤΚΟ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ ΚΥΨΕΛΗΣ»
ΡΕΜΠΕΤΙΚΑ! ΠΑΛΙΑ & ΝΕΑ ΛΑΤΚΑ!!!

η αίθουσα διατίθεται για κοινωνικές εκδηλώσεις
Τετάρτη κλειστά εκτός εορτών
παναγή τσαϊδάρη 111

καλλιθέα
☎ 9585074 & 9598215

ΕΞΙΠΗ
ΠΡΟΠΡΑΓΜΑΤΟΣ
9.30

ΓΙΑΝΝΗ ΣΤΑΘΑ 8 ΤΗΛ. 3616.550

Pret a porter

LINEA F. TRATINA

Κοδριγκτώνος 11β

LET'S

TOGETHER

...ΚΑΙ 1-8 μ.μ.

“SWING-MIDI”

με καφέ, φρουτοχυμούς
σάντουιτς, σαλάτες
και φυσικά ΜΟΥΣΙΚΗ

ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ 70, ΕΞΑΡΧΕΙΑ,
ΤΗΛ. 3613952

ΤΡΕΙΣ ΤΡΟΠΟΙ ΓΙΑ Ν' ΑΚΟΥΣΕΤΕ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ

ΑΡΛΕΤΑ
«ΤΣΑΪ ΓΙΑΣΕΜΙΟΥ»

**ΜΑΙΡΗ ΔΑΛΑΚΟΥ
ΚΑΙ ΟΙ ΕΠΣΙΛΟΝ**
«ΜΕΤΑ ΤΗΝ
ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ»

**ΧΡΗΣΤΟΣ
ΖΕΡΒΑΣ**
«Η ΑΛΛΗ ΑΠΟΨΗ»

αν βγείτε για σεργιάνι, περάστε κι απ' το

ΡΕΜΠΕΤΙΚΟ ΣΕΡΓΙΑΝΙ

ΛΕΩΦ. ΓΑΛΑΤΣΙΟΥ 11Α
ΤΗΛ. 2016.719 - 2285.168

Παίζουν:

ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΑΡΙΝΗΣ ΤΡΑΓΟΥΔΙ - ΜΠΟΥΖΟΥΚΙ
ΝΙΚΗ ΡΕΠΑΝΗ ΤΡΑΓΟΥΔΙ
ΒΑΓΓΕΛΗΣ ΣΥΝΟΔΙΝΟΣ ΤΡΑΓΟΥΔΙ - ΚΙΘΑΡΑ
ΗΡΑΚΛΗΣ ΜΠΑΜΠΑΤΣΙΚΟΣ ΜΠΟΥΖΟΥΚΙ
ΗΛΙΑΣ ΓΙΑΝΝΕΝΑΣ ΚΙΘΑΡΑ
ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΣ ΑΚΚΟΡΝΤΕΟΝ
ΠΑΝΤΑΖΗΣ ΤΣΙΑΡΑΣ ΚΡΟΥΣΤΑ

ΚΑΘΕ ΤΕΤΑΡΤΗ ΚΛΕΙΣΤΑ

ΠΛΗΡΗΣ ΚΟΥΖΙΝΑ

ΟΛΑ ΣΤΑ ΚΑΡΒΟΥΝΑ

ΜΟΥΣΙΚΟ ΚΑΦΕΝΕΙΟ

«ΡΕΤΡΟ Ι»

Παίζει η «**ΑΤΤΙΚΗ ΚΟΜΠΑΝΙΑ**»
(πρώην «**ΚΟΜΠΑΝΙΑ ΠΕΤΡΑΛΩΝΩΝ**»)

Πύλης και Δεληγιώργη 1
ΠΕΙΡΑΙΑΣ (πίσω από το Γηροκομείο)
ΤΗΛ. 4137001

ΜΟΥΣΙΚΟ ΚΑΦΕΝΕΙΟ

«ΡΕΤΡΟ ΙΙ»

Με τους: **Μαρία Βασιλείου** (τραγουδι)
Νίκο Αδριά (μπουζούκι)
Βασίλη Αθανασόπουλο (κιθάρα μπαγλαμά)
Νίκο Παπακώστα (ακορντεον)
Γιάννη Πέτρου (μπάσο-κιθάρα)

Αθ. Δηλαβέρη 11 (απέναντι από το Δελφινάριο)
ΠΕΙΡΑΙΑΣ ΤΗΛ. 4121611 - 4174325

ΚΕΝΤΡΟ

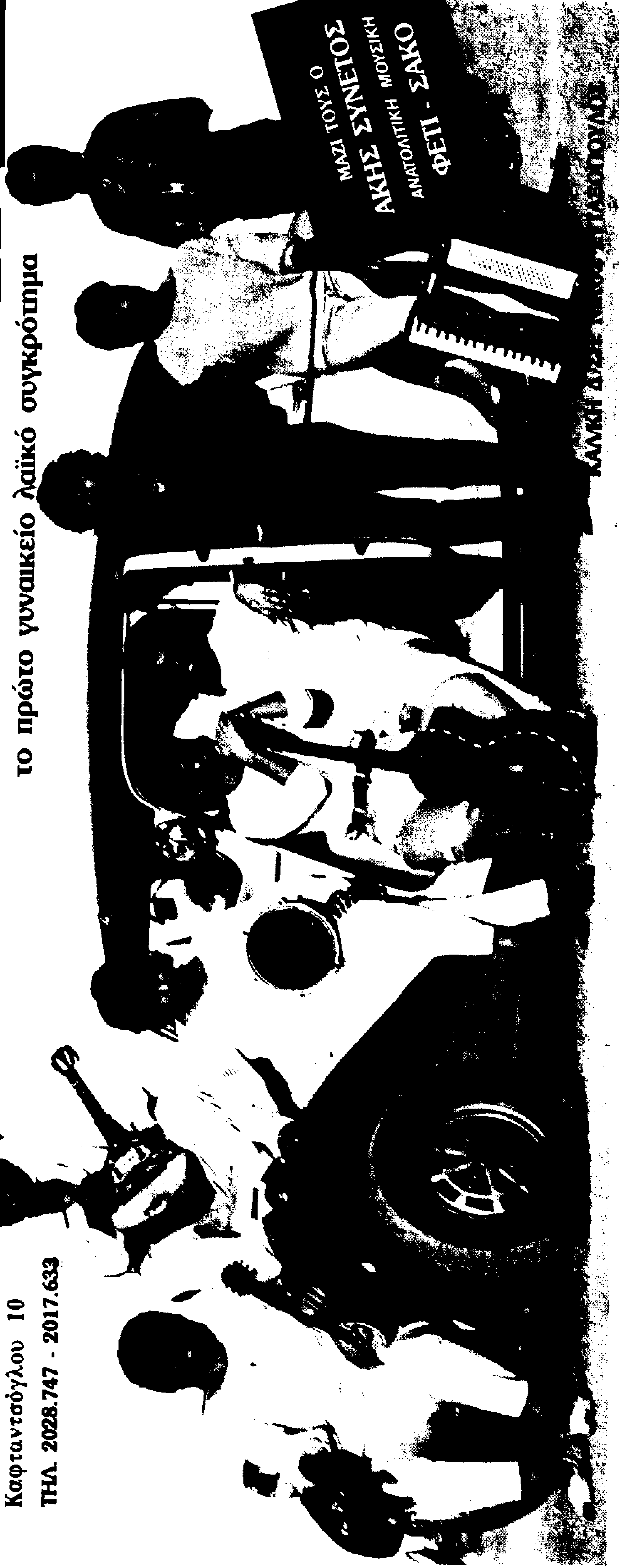
ΛΥΘΕΩΣ

«ΟΙ ΜΠΟΕΜΙΣΣΕΣ»

Καφταντσόγλου 10

ΤΗΛ. 2028.747 - 2017.633

το πρώτο γυναικείο λαϊκό συγκρότημα

ΜΑΖΙ ΤΟΥΣ Ο
ΑΚΗΣ ΣΥΝΕΤΟΣ
ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ
ΦΕΤΙ - ΣΑΚΟ

ΚΑΛΗ ΔΕΞΙΟΤΗΤΑ

**ΛΕΩΝΙΔΑΣ
ΒΕΛΗΣ**

η συνάντηση

**Ο ΚΑΖΑΝΤΖΙΔΗΣ
ΠΑΡΟΥΣΙΑΖΕΙ
ΤΗ ΝΕΑ ΜΕΓΑΛΗ ΦΩΝΗ
ΣΤΟ ΛΑΪΚΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ**

**ΛΕΩΝΙΔΑΣ
ΒΕΛΗΣ**

η συνάντηση

Επιμέλεια παραγωγής:
**ΣΤΕΛΙΟΣ
ΚΑΖΑΝΤΖΙΔΗΣ**

Σε δίσκους
και κασέτες

COLUMBIA

Γλυκερία

Ὁμορφη
νύχτα

ΑΓ. ΓΛΥΚΕΡΙΑΣ - ΣΤΕΦΑΝΟΠΟΥΛΟΥ 1
Τηλ. 2913901 - 2929940-1

4ος χρόνος

σόλο βιολί: Γ. ΚΟΡΟΣ

σόλο κλαρίνο: Γ. ΒΑΣΙΛΟΠΟΥΛΟΣ

Τραγουδούν:
ΜΙΧΑΛΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ
ΑΝΤΡΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ
ΣΟΝΙΑ ΚΡΗΤΙΚΟΥ
και ο ΗΛΙΑΣ ΜΑΚΡΗΣ

ΙΠΠΟΚΡΑΤΗΣ ΕΞΑΡΧΟΠΟΥΛΟΣ

Μπουζούκι: Χ. ΨΑΡΡΟΣ
Η. ΚΟΥΡΤΟΓΙΑΝΝΗΣ

Πιάνο: Χ. ΖΕΡΜΠΙΝΟΣ

Πνευστά: Τ. ΤΣΙΚΟΥΔΗΣ

Μπάσο: Α. ΜΠΟΤΣΗΣ

Κιθάρα: Γ. ΛΟΓΟΘΕΤΗΣ

Τύμπανα: Α. ΤΖΗΜΑΣ

Κρουστά: Δ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΟΠΟΥΛΟΣ

Ακκορντεόν: Α. ΚΟΥΛΑΞΙΖΗΣ

Μουσική επιμέλεια: ΣΤΕΛΙΟΣ ΦΩΤΙΑΔΗΣ